

FOAIE DE LEGĂTURĂ A ROMÂNILOR DIN ELVEȚIA

Din Sumar

1. **Mihnea Mihai:** Ziua Românilor de pretutindeni **Pagina 2**
2. **Pr. Vergil Vâlcu:** Femeia din Samaria **Paginile 3-6**
3. **Radu Moțoc:** **Românii din Elveția** **Paginile 7-8**
4. **Despina Skeletti-Budișteanu:** Lucia Iorga, Mama lui Filip-Lucian Iorga , **Paginile 8-9**
5. **Radu Eftimie:** România, de piept cu Pandemia **Pagina 10**
6. **Horia Agarici - Salvatorul Constanței** **Paginile 11-13**
7. **41 de ani de la moartea lui Marin Preda** **Paginile 14-18**
8. **Radu Negrescu-Suțu:** La Bocca de la Verita **Paginile 19-20**
9. **Radu Moțoc:** Revista ONT mai și septembrie 1938 **Paginile 21-24**

Colecția Căminului Românesc

Dacă la vreme de pandemie doriți să mai "răsfoiți" prin numerele mai vechi ale revistei noastre dați un clic la link-ul următor:

<https://drive.google.com/drive/folders/1MJTgzNKxrSuBqLtVOOBaiOQ2xsnHzxIR?usp=sharing>

Ziua Românilor de Pretutindeni

Mihnea Mihai, Zurich

Ieri, 30 mai, a fost "Ziua Românilor de Pretutindeni". Ezit să mă pronunț dacă s-a sărbătorit sau pur și simplu s-a marcat. În sine, noțiunea de "Român de pretutindeni" mi se pare mult prea generală. Ba, mai mult, aş spune că se confundă cu noțiunea de român. Căci, dacă cele două noțiuni ar fi diferite, ar trebui să existe și un "Român de ne-pretutindeni". Or, așa ceva, pe tărâmul logicii nu își găsește locul.

Mai în glumă, mai în serios, este bine că există o zi în care românii din afara țării se află în atenția publică. Este, după umilă mea părere, un termen mai potrivit care să descrie sărbătoririi zilei: românii care fie s-au născut în afara României dintr-un context istoric, fie au decis, la un moment dat, că viitorul lor în țara natală a luat sfârșit, fie au fost forțați sau vânduți ca să plece din țară.

Este important, cred eu, ca definiția românilor din afara țării să îi cuprindă pe acei zeci

de mii de curajoși care, în timpul dictaturii comuniste, și-au pierdut viața în încercarea de a fugi din marea închisoare ce devenise România. Este la fel de important ca definiția să îi cuprindă pe etnicii evrei și germani, vânduți de către regimul comunist pentru a avea dreptul de a părăsi țara. Este absolut necesar să cuprindem aici și tot fostul exil din perioada comunistă. Este bine să cuprindem comunitățile istorice românești, fie că acestea au fost parte a României sau nu. Și, nu în ultimul rând, este și ziua copiilor născuți din părinți români în afara României. Ei sunt deschiderea noastră firească către lumea de mâine, legătura între specificul nostru

cu acest afară sunt tocmai românii plecați. Bani pe care îi trimit în țară sunt mereu bineveniți, v-ați întrebat însă dacă și ideile românilor plecați sunt tot atât de binevenite? Sau cumva, auzind cum se trăiește prin alte părți, ne place să ne limităm la replica suficientă că "la noi așa ceva nu funcționează"? V-ați întrebat dacă este adecvat ca cei peste 5 milioane de români plecați să fie reprezentați doar de doi senatori și patru deputați dintr-un parlament de câteva sute de parlamentari? Sau dacă cei plecați pot vota în condiții demne și sigure?

Toate aceste întrebări ar trebui să-și găsească măcar un început de soluție în discursurile aniversare din

această zi. Căci asta înțelege m printr-un loc adecvat: o poziție din care acești oameni, pretențioși numiți frați ai noștri, să fie ascultați, luați în serios și și

local și civilizația modernității.

Să fie primite urările de bine și gândurile bune de ieri adresate românilor care nu mai locuiesc în țară. O comunitate atât de mare și diversă are însă nevoie de mai mult de atât. Și nu mă refer aici la bani sau proiecte; mă refer la un loc bine stabilit și adecvat în societatea românească. Atunci când pe străzile României se scandează "Vrem o țară ca afară" este bine să ținem minte că prima legătură a țării

respectați, așa cum mulți dintre ei sunt ascultați și respectați în țările în care au ajuns să trăiască. Doar așa ziua de ieri poate căpăta un conținut dincolo de discursurile festive și țara poate renaște sub forma unei comunități a cetățenilor ei.

Mihnea Mihai, Zürich, 31 mai 2021

Femeia din Samaria află, cu surprindere, pe Mesia (La duminica a 5-a după Paști ; Ioan 4,5-42)

Preot Vergil Vâlcu

Între cei doisprezece Apostoli ai Mântuitorului Hristos

nu s-a aflat nici o femeie, dar în discuțiile «deschise» pe care Acesta le-a avut cu persoanele apropiate, sau cu cele întâlnite, nu am sesizat să fi văzut vreuna de anvergura provocărilor ce s-au degajat din discuția purtată cu femeia samarineancă. Femeie, de altfel, care știa că nu avea mare lucru în comun (amestec) cu iudeii... Cine erau samaritenii? Erau locuitorii provinciei Samaria (Dicționarul DEX al lb. române face distincție între cuvintele «samaritan» și «samaritan», primul trecând ca substantiv și al doilea ca adjectiv; voi folosi în text, de aceea, cuvântul «samariteni», când mă voi referi la locuitorii Samariei, și pe acela de «samarineancă» (cuvânt cu valoare adjectivală, pe lângă substantivul «femeie») conform și cu textul evanghelic. De ce locuitorii provinciei Samaria, nu aveau multe lucruri în comun cu iudeii, deși, făcând parte din regatul de nord, numit Israel, la origine erau de un neam cu cei din Regatul lui Iuda. Scurt istoric.

Conform datelor biblice, după ieșirea din Egipt și intrarea în «Țara Făgăduinței» (Canaan, devenit **Palestina**, nume derivat de la ținutul locuit de «filisteni»), întreg teritoriul a fost împărțit între cele 12 seminții (triburi) ale lui

Israel. Împărțirea Canaanului între cele 12 triburi, are loc, după ieșirea din Egipt a Evreilor. Până la moartea regelui Solomon (970-931, a. H.), Țara s-a bucurat de unitate statală, timp în care Solomon a construit **Templul din Ierusalim**. După moartea lui Solomon, 10 triburi din nord s-au ridicat împotriva fiului său Roboam (931-913), sub comanda lui Ieroboam (931-910), fost funcționar la curtea lui Solomon, din cauza taxelor mari puse de Roboam. Acesta din urmă rămâne rege doar peste triburile lui Iuda, unde se afla Templul lui Solomon (Ierusalim) și **Veniamin**. Adică pe partea de sud a fostului regat, numit Israel. **Betleemul**, unde s-a născut Iisus, se afla ceva mai jos de Ierusalim, în regatul lui Iuda. Numele de **Israel** s-a păstrat pentru Regatul de Nord condus de Ieroboam, cu capitala în cetatea Samaria (sec IX-VIII a.H.) Regatul de Nord (Israel) a avut o istorie mult mai agitată față de cel din Sud, al Iudeii, care s-a regrupat mai bine în jurul Templului din Ierusalim, centru teologic de mare importanță. Regatul de Nord a devenit, pe rând, vasal mai multor puteri străine, suferind mari influențe din partea acestora (de la asirieni, indeosebi), într-atât că pe vremea Mântuitorului Hristos, samaritenii erau considerați de cei din regatul de Sud (Iudea), ca străini de neamul lor. Menționez că pe vremea Mântuitorului Hristos, Regatul Israel (Nord) era format din două provincii: **Samaria** (la nord-estul Iudeii), și **Galileea**, la nord de Samaria. Astfel că, pentru a merge din Iudeea în Galileea, unde și-a petrecut cea mai mare parte a activității Sale mesianice (Capernaum, malul Mării Tiberiadei, Magdala), Mântuitorul trebuia să treacă prin ținutul Samariei. În

acel oraș, numit acum Sihar, la «puțul lui Iacob» va purta El discuția cu femeia samarineancă, pe care o va consemna pentru noi Evanghelistul Ioan.

Textul evanghelic al discuției este destul de lung. De aceea, nu-l voi reda integral, ci voi cita la locul potrivit, doar frazele/paragrafele asupra cărora mă voi opri, ca fiind semnificative pentru cazul în care ne-am situa noi înșine, în fața aceluiași provocări. Și, mai cu seamă, pentru situația în care n-am acorda atenție interlocutorului nostru, anonim sau netitrat, crezând doar în cuvintele celor ce au câștigat o notorietate, sau, și-au «fabricat» un «renume de invidiat». Iată că Evanghelistul Ioan a con-semnat spre știință, discuția dintre o femeie simplă și un Om Necunoscut, care i se revela a fi tocmai Mesia, Omul de care s-a tot vorbit... Text: «**Iar Iisus, ostent de călătorie, ședea lângă puț; și era cam la al șaselea ceas. Atunci a venit o femeie samarineancă să scoată apă. Iisus i-a zis: dă-Mi să beau, căci ucenicii Lui se duseseră în oraș ca să cumpere hrană. Femeia samarineancă l-a răspuns: Tu care ești iudeu, cum ceri să bei apă de la mine, care sunt femeie samarineancă? Pentru că iudeii nu au nici un amestec cu samaritenii! Iisus i-a răspuns și i-a zis: dacă cunoșteai harul lui Dumnezeu și cine este Cel care ți-a zis, dă-Mi să beau, tu ai fi cerut de la El și ți-ar fi dat apa cea vie. L-a întrebat femeia: Doamne nici nu ai cu ce să scoți și puțul este adânc; de unde, dar, ai apa cea vie? Nu cumva Tu ești mai mare decât Iacob, părintele nostru, care ne-a dat puțul acesta și a băut dintr-însul el însuși, și fiii lui, și turmele lui? Iisus i-a răspuns și a zis: oricine bea**

din apa aceasta va înseta din nou, dar cel ce va bea din apa pe care Eu o voi da lui se va face în el izvor de apă curgătoare pentru viața veșnică. Atunci femeia a găit către dânsul: Doamne, dă-mi această apă, ca să nu mai însetez, nici să nu mai vin aici să scot» (Ioan 4, 6-15).

Nu e fără importanță să spun aici că în misiunea Sa mesianică, Mântuitorul Hristos, deși a folosit un limbaj simplu, pe lângă «parabolă», s-a folosit de multe imagini, de noțiuni și elemente, pe care le întâlnim astăzi sub denumiri de: metafore, analogii, secvențe subliminale și chiar din domenii mai noi de specialitate, cum ar fi cel al geometriei fractale. Dar și invers: observ, anume că, însăși cercetarea științifică - inspirată sau nu din puterile suprafirești ale Omului Hristos - încearcă să realizeze, cu mijloace tehnice, ceea ce realiza Acela prin puterea Cuvântului: să dea vedere orbilor, auz surzilor, mobilitate trupului celor paralizați etc, etc. Ba mai mult, cei mai temerari gândesc ca Omul natural, ce suntem, să capete, prin puterea gândului puțința de a comanda la distanță și să i se supună, după voie, orice, fiindcă îi era cu puțință lui Hristos (vindecări miraculoase, puteri asupra naturii etc). Hristos nu o făcea însă, nici demonstrativ, că poate, nici să inspire **frica** (deși cei ce vedeau minunile, erau cuprinși de **teamă**). Căci misiunea Lui era să-L întoarcă pe Om la Dumnezeu **iubirii**, prin **CUNOAȘTERE**, nu prin exerciții virulent coercitive. De aceea, s-a dus El la cei cuprinși de **frică**, chiar prin

ușile încuiate... Iată de ce, întâlnirea și discuția purtată cu femeia samarineancă, o voi considera, în continuare, ca pe un «**imn**» **închinat libertății** Omului, care primește **harul cunoașterii lui Dumnezeu**, în **Hristos**.

La întâlnirea întâmplătoare a lui Iisus cu femeia samarineancă, la fântâna lui Iacob, ne regăsim într-un cadru natural, așa cum de firească este setea unui Om ostenit de călătorie și se

adresează ei, unei femei care tocmai venea să scoată apă din fântână: «**Dă-Mi să beau**». Cercetînd atenți Sfintele Evanghelii, nu vom da decât peste infime pasaje în care Mântuitorul își exprimă o nevoie oarecare. În afară de cea de față, când este «ostenit de călătorie» și cere apă de băut, mai e cea cu ocazia Intrării în Ierusalim, călare pe **măzul asinei**, când trimite dintre Apostoli să-l dezlege și să i-l aducă, întrucât **avea nevoie** de el; precum și atunci când, răstignit fiind pe Cruce, cere soldaților apă, zicînd:

«**Mi-e sete!**». În două situații este vorba de **apă**. **Apa** este elementul primordial al vieții. În planul fizic știm că viața nu e posibilă fără apă. Lipsa ei este resimțită în Om ca «**sete**». Cum Omul are în el de la Creație «**suflare de Viață**», ca ființă spirituală, el mai cunoaște, însă, și o altă sete, străină tuturor viețuitoarelor Pământului: aceea care nu se potolește decât la «**Izvorul Vieții**», care este **Dumnezeu**. Fericitul Augustin exprimă cel

mai adecvat această **sete a Omului, după Izvorul Vieții sale**: «Ne-ai făcut pentru Tine, Doamne, și însetat este sufletul meu și neliniștită înima mea, până ce mă voi odihni în Tine». În conceptul «**Lumii vechi**», OM-ul era asimilat apelor. Bărbatul, «ca apă» era considerat «**izvor**», iar femeia «**fântână**», ceea ce în planul **cunoașterii**, conduce la ideea că limpezimea ei, «în profunzime», rămâne cât timp este neseparată de izvor. Ori, apa din **fântâna lui Iacob**, unde Mântuitorul o întâlnește pe samarineancă, deși construită de Iacob, fiul lui Isaac, fiul lui Avraam, din punct de vedere al **cunoașterii lui Dumnezeu**,

încetase a mai fi ca cea de la izvor (Templul de la Ierusalim). Samaritenii, prin succesivele lor vasalități și alunecări politeiste, se înstrăinase de Dumnezeu lui Avraam, cunoscut lor prin Moise. De aceea femeia îi va cere, fără să știe că în Iisus stăteau promisiunile lui Dumnezeu în Avraam, să-i dea «**apa cea vie**» (pe aceea de la izvor), pentru a nu mai înseta niciodată. Setea **femeii samarinence** după acea apă, purta în ea și **suspînul Creației** (femeia reprezintă Creația), după cunoaș-terea la sursă a

Adevărului Vieții (Dumnezeul cel adevărat). «**Dacă cunoșteai harul lui Dumnezeu și cine este Cel care ți-a zis: dă-Mi să beau, tu ai fi cerut de la El și ți-ar fi dat apa cea vie**». Femeia, nu numai că cere neîntârziat acea apă, dar va afla, în direct, și că stă de vorbă cu Cel căruia îi datorează Viața (Izvorul de nesecat al apei din fântână). Încet, încet, Iisus se revelează femeii că El este Mesia.

Prin aceea, mai întâi, a cunoașterii lucrurilor **ascunse**. Fiindcă străin, cunoștea El viața intimă a samarinencii. Domeniu **emoțional** foarte sensibil pentru o femeie. Până în acest moment discuția nu avusese nimic de **irațional**. Surprinsă de dezvăluirile intime: «**Cinci bărbați ai avut și cel pe care-l ai acum nu-ți este bărbat**», femeia samarineancă se lansează pe un alt plan: **spiritual**. Tot așa de intim, al cunoașterii: «**Doamne (...) văd că ești prooroc. Părinții noștri s-au închinat pe muntele acesta ; iar voi ziceți că în Ierusalim este locul convenit pentru închinare. Dar Iisus i-a zis: femeie, crede-Mă că vine vremea, când nici pe muntele acesta, nici în Ierusalim vă veți închina Tatălui. Voi vă închinați la ceea ce nu știți; noi ne închinăm la ceea ce știm, căci mântuirea este de la iudei. Dar vine vremea și acum a și venit, când închinătorii cei adevărați se vor închina Tatălui în duh și în adevăr, căci Tatăl astfel voiește să fie cei ce se închină Lui. Duh este Dumnezeu; și cei ce se închină Lui trebuie să I se închine în Duh și în adevăr** (Ioan 4,19-24). Samaritenii se închinau pe muntele Garizim. Întâlnirea cu Dumnezeu, ca devoțiune, pe înălțimile munților, a fost o practică curentă din cele mai vechi timpuri. Nu altul, decât Moise, a primit «Tablele Legii» pe muntele Sinai. Mântuitorul însuși se ruga pe Muntele Măslinilor și s-a aflat în momente cheie pe înălțimi precum Tabor, Ghetsimani,

Golgota. Toate străbătute de fiorul unor evenimente ieșite din comun. Ori, răspunsul dat femeii samarinence, este de altă natură. **Calitatea** rugăciunii către **Tatăl** nu este determinată de **locul** în care aceasta e adresată, ci de **modul** în care este făcută. Bine știind că «**Duh este Dumnezeu; și cei ce se închină Lui, trebuie să I se închine în duh și în adevăr** (Ioan 4,24). A se închina cineva, însă, Tatălui în duh și în adevăr, înseamnă, a cunoaște pe **Tatăl**, așa cum îl cunoaște El, atât după ființă cât și după lucrare. Mai multe lămuriri nu va primi femeia cu privire la **închinarea Tatălui** în duh și adevăr. Nepierzînd, însă, din vedere întrebarea femeii legată de alegerea între cele două locuri de închinăciune: **muntele Garizim sau Templul din Ierusalim, Mântuitorul, ca trimițînd-o la sursă**, îi arată importanța Ierusalimului, din **Regatul Iudeii**, nu ca loc de închinăciune, ci ca unul **crucial** al lucrării de mântuire: «**Mântuirea din iudei este**» (Ioan 4,22).

La auzul acestor cuvinte, femeia reacționează spontan: «**Știm că va veni Mesia, căruia i se zice Hristos; când va veni, Acela ne va spune nouă toate. Iisus i-a răspuns: Eu sunt, cel care vorbesc cu tine**» (Ioan 4,25-26). Reacția femeii n-o cunoaștem în fața acestei «**revelații**», pentru că în momentul acela au sosit ucenicii care fuseseră plecați după hrană. Este de ajuns să subliniem că o femeie, de alt neam, știa ca și ei, cine este Mesia, de la care aflase lucruri pe care nici noi nu le-am fi aflat prin Sf. Apostoli, dacă nu ar fi fost notate de Sf. Evanghelist Ioan, știute și de el de la Mântuitorul Hristos. La sosirea lor, ucenicii «**Se mirau că vorbea cu o femeie. Însă nimeni n-a zis: Ce o întrebi sau: Ce vorbești cu ea**» (Ioan 4,27). Și, dacă am făcut această subliniere, este pentru că nu ne mai mirăm, cu

ucenicii, că Mântuitorul vorbea cu o femeie (în plus, și de alt neam), pentru că știm că **mesianitatea Lui**, privea pe tot Omul, indiferent de neam, OM înțelegînd **bărbat și femeie**, care, deși după natură, împart atri-buții complementare, ca **persoane** au acces la **aceeași informație** privitoare la mântuire. Cu privire la cunoaștere, protoprinții noștri paradiziaci, ar fi trebuit să fie amândoi la fel de responsabili: să rămână în **ascultarea** de Cuvântul lui Dumnezeu, adică în **lucrare** cu El (să se confunde cu Voia Lui). De aceea, în logica de mai sus, parcă, atunci când ucenicii îl îndeamnă pe Iisus să mănânce din ce procu-raseră ei de mâncare, Iisus le răspunde: «**Eu am de mâncat o mâncare pe care voi nu o știți (...) Măncarea Mea este să fac voia Celui ce M-a trimis pe Mine și să săvârșesc lucrul Lui**» (Ioan 4, 32 ; 34). **Măncarea**, adică de care, cu protopărinții Umanității, inclusiv noi astăzi nu ținem seamă: **de a rămâne în ascultare, și a lucra după Voința Tatălui**, spre nestricăciunea și împlinirea Vieții.

Această pericopă evanghelică din Duminica Samarinencii, a 5-a după Paști, ne trimite așadar la **Sursa Vieții, Dumnezeu**. Viața care, în **viul ei natural**, nu este posibilă fără de două postulate cruciale: apa și hrana zilnică. Aceste elemente, așa de fundamentale Vieții, sunt și cele ce situează orice **ființă Vie**, cu precădere pe OM, în imediata proximitate cu Dumnezeu. Omul are privilegiul conștiinței unei **tangibilități** chiar, de relație cu Sursa Vieții, Dumnezeu. Din «**Apele Primordiale**» a rezultat o întreagă **zidire**, cu finalitate în OM. De aceea, că **însetat**, că **infometat**, indiferent ce i-ar lipsi ca esențial pentru a-și duce existența, când se simte Omul la «**Mâna Vieții**», știe că «**Mâna**» aceea este a lui

Dumnezeu. «Măinile Tale m-au făcut și m-au zidit», rostește preotul ungînd cu untdelemn sfințit mănutele copilului înainte de a-l afunda, de trei ori, în apa Botezului, în numele Sfintei Treimi. Cel nou botezat, ca scos din «Apele Primordiale» va afla harul și Cine este Cel pe care Îl are de urmat. Primește, acela așadar, de la Sursă, «apa cea vie», ce-i devine «izvor de apă curgătoare spre Viață veșnică» (Ioan 4,14). Apa curgătoare, ca «Izvor de Viață veșnică», vrea să însemne însăși Întruparea Fiului lui Dumnezeu și parcursul pe care-l va face El, ca «Umanitate» (în noi, cu noi,

și pentru noi), spre împlinirea Împărăției Vieții, și Slava Sfintei Treimi. Acest lucru nu a fost înțeles de mulți până astăzi. De aceea, oricât ar fi fost El de iertător cu cei de la care și-a cunoscut calvarul, - sub povara păcatelor noastre - nu ne pot fi indiferente cuvintele Sale de pe Cruce, și azi răvășitoare: «Mi-e sete!». Cărei strigare, cum i-am răspunde mai bine, omeneste, decât cu foamea ce însemna pentru El, mâncare: «Mîncarea Mea este să fac voia Celui ce M-a trimis pe Mine și să săvârșesc lucrul Lui» (Ioan 4,34). Ca atare, numai de cunoașterea Adevărului Vieții, și de trăirea

lui în HRISTOS, să ne fie și nouă SETE, și numai de a face Voia și lucrarea TATĂLUI pe Pămînt, să ne fie, cu adevărat, FOAME! Ura, războiul cel dintre noi, concurența neloială, invidia și orice ar putea fi numit lucrare satanistă între Oamenii, ar deveni istorie uitată. Viața ce-ar însemna ? O lume a slujirii, a Libertății Sacre, a Oamenilor pămînteni al căror trecut consemnat n-ar mai fi cuantificat «eroic» decât în cotidian, pe chipurile celor ce au aflat, știu, cunosc, și trăiesc, - coborînde, parcă, din nezugrăvite icoane...

Preot Vergil Vîlcu

DI Dan Boghiu despre ÎPS Daniil

DI Dan Boghiu este un foarte vechi refugiat politic care a trăit multă vreme în Brazilia, reușind să ocupe o funcție de seamă într-o mare companie braziliană. În paralel cu aceasta a fost foarte activ în cadrul asociației refugiaților români din Brazilia și, trebuie spus, în această calitate l-a cunoscut și pe Pr. Damian Ionescu despre care a scris câte ceva în amintirile pe care le-a publicat, dar pentru moment nu am să mă refer la acest subiect. Atunci când, din motive de vîrstă, s-a retras din activitatea profesională, s-a stabilit la Zurich și mi-am permis să-l contactez. În ciuda celor 94-95 de ani (Multi Înainte!) domnia sa a avut amabilitatea să îmi facă cadou un document de amintiri. Iată ce am găsit printre amintirile dlui Boghiu cu privire la PF Daniil, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. Mi s-a părut interesant să public acest punct de vedere, deoarece vine din parte unui autentic refugiat politic și care, nu ar avea nici un interes să-l "perie" pe Prea Fericitul.

Printre primii veniți la Zurich, am cunoscut și pe Înalt Prea Sfințitul Daniel, Mitropolitul Moldovei Basarabiei și Bucovinei, iar astăzi Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Înalt Prea Sfințitul Daniel Ciubotea ducea la Geneva, să participe la o adunare ecumenică a diferitelor confesii. El studiasse în Elveția.

Un om de o cultură deosebită, cu care am făcut vizite prelaților elvețieni din Zürich.

La una dintre aceste întâlniri, în fața unui grup de protestanți, a ținut un discurs ca o conferință de presă, dădea răspunsuri tuturor întrebărilor puse cu mult tâlc, dar la o așa înălțime, că toți au rămas uimiți. La acesta conferință am rămas consternat de cunoștințele Sf. Sale dogmatice asupra religiilor, și a răspunsurilor date la toate întrebările complexe ce i s-au făcut. Cunoștințele lui dogmatice, sunt așa de profunde și diferența dintre ortodoxie și protestantism a defint-o excelent de bine.

Ca și cum ar fi fost o teza de doctorat... S-au discutat la fel probleme diverse, de actualitate ecumenică. De-aici a fost începutul, care apoi s-a dezvoltat în conferințe și mese rotunde, adevărate simpozioane pe lângă Geneva.

La această conferință au participat și diferite personalități și cred că el a fost predecesorul ecumenismului în partea franceză a Elveției, unde locuise înainte.

Pe Prea Înaltul Daniel l-am vizitat mai târziu la Palatul Mitropoliei din Iași, unde fuseserăm invitați.

Ca român, am rămas mândru de a avea așa personalități printre noi care reprezentau România și Biserica Ortodoxă cu toate dogmele ei.

DI Boghiu mi-a amintit de faptul că, la începutul anilor 90, l-am cunoscut și eu la Oana Mirabaud și am fost la fel de impresionat de personalitatea Sfinției Sale. Ar trebui să ne dea de gândit!

Radu Eftimie

Românii din Elveția

Radu Moțoc, Galați

Am primit articolul atașat de aproape un an de zile, dar nu prea am îndrăznit să-l public pentru a nu fi bănuț că încerc să încurajez lauda. În cele din urmă mi-am zis: "Dar de ce nu? Este părerea cuiva din exterior, din Galați, cu care nu am avut plăcerea să ne cunoaștem în mod direct, ci numai prin articole, care colaborează la revista noastră de un număr impresionant de ani", așa că mi-am luat inima în dinți și îl voi împărți cu toată lumea. Și nu numai atât, îi adresez domnului Radu Moțoc mulțumirile mele cele mai profunde. Din păcate unele dintre numele menționate de dl Moțoc ne-au părăsit pentru o lume mai bună, dar cu atât mai mult, consider că nu trebuie uitați. Cu toată stima, domnule Moțoc! Radu Eftimie.

Spre deosebire de un vechi obicei practicat

de familiile aristocrate românești, încă din secolul al XIX-lea, să se stabilească în Franța sau Germania și să-și trimită copii la studii în aceste țări, Elveția, prin statutul ei politic și cu un caracter oarecum izolat, nu a constituit o destinație pentru români.

Dar după anul 1944, de teama represarilor care au început în România, sub ocupație sovietică, primii refugiați români au ajuns și în Elveția.

Datorită diplomatului Grigore Gafencu, care s-a stabilit în 1941 la Geneva, Elveția a devenit țara în care a început organizarea exilului românesc anticomunist și unde s-a format primul comitet al românilor din exil.

O altă personalitate care s-a refugiat în Elveția la Geneva, în anul 1947 a fost rabinul Alexandru Șafran, care a fost ales Șef Rabin al Comunității Evreiești din Geneva.

Un alt diplomat de carieră Constantin Vișoianu în anul 1947 s-a stabilit în Elveția, de unde pleacă în Statele Unite, fiind printre fondatorii Comitetului Național Român.

Dar exilul românesc în Elveția avea să crească în perioada anilor 60-70, când zeci de intelectuali au decis să se stabilească în această țară. Printre aceștia trebuie să-i menționăm pe: Ion Vianu și Ion Caraion.

Statistic vorbind numărul românilor din Elveția a crescut de la 304 în anul 1944, la 825 în anul 1980.

În anul 1979, la inițiativa unui grup de români, cu statut de refugiat, s-a înființat la Geneva, Comunitatea Română din Elveția, care își propunea să reunească românii din Elveția, cu scopul de a promova cultura și tradițiile românești. Avocatul Ion Broșteanu a fost numit primul președinte al acestei asociații. Acest remarcabil român a fost cel care a fondat revista Căminul românesc în anul 1982. În acel an comunitatea românilor din Elveția a reușit să obțină din partea autorităților elvețiene terenul pentru înființarea Cimitirului Românesc din Geneva și o cameră pentru sediul permanent al Comunității. Numărul românilor aflați în Elveția în anul 1989 ajunsese la 5000.

Obiectivul principal al acestei asociații, stabilit prin statut, era de ajutorare a românilor sosiți în Elveția, prin păstrarea limbii și culturii românești, lupta împotriva regimului comunist din țară, dar mai ales reunirea în jurul unei biserici ortodoxe române liberă, pe care își propuneau s-o construiască din temelie.

Prin editarea revistei Căminul românesc, începând cu anul 1982, comunitatea a oferit tuturor românilor din spațiul elvetic posibilitatea să se exprime liber, analizând obiectiv realitățile politice, economice și sociale din țara de origine.

În anul 1979 Comunitatea Românească din Elveția a închiriat o sală în Temple de la Fusterie și au invitat un preot refugiat pentru a oficia slujba

de Înviere. Printre invitația au fost și reprezentanți ai Familiei Regale.

După anul 1989 au apărut o serie de asociații sau centre culturale românești, bazate pe promovarea culturii române în spațiul elvețian. În prezent sunt funcționale 12 astfel de asociații.

Se poate constata faptul că după anul 1989 au crescut numărul parohiilor ortodoxe românești, care au ajuns la un număr de 15 parohii, majoritatea fiind subordonate Patriarhiei Ortodoxe Române.

Printre publicațiile românești din Elveția trebuie să menționăm: UNIREA. Ecoul Asociației Elveto - Române de la Berna, care a fost editată timp de șapte ani, începând cu anul 1945. Această revistă a semnalat dispariția liderului politic, Iuliu Maniu în 1953 în închisoarea de la Sighet, despre care s-a aflat mult mai târziu.

Învierea, un buletin trimestrial al Parohiei românești ortodoxe din Geneva, care a apărut în anul 1974.

Ziarul Imparțial din perioada 1989-1991 care a apărut la Berna.

CĂMINUL ROMÂNESC, a fost editat începând cu anul 1982 la Geneva, fiind o revistă trimestrială a Comunității Românilor din Elveția. Este considerată o publicație independentă cu scop informativ, cultural. Mulți români din spațiul elvetic au găsit spațiu ideal pentru ași exprima opiniile. Prin intermediul revistei, comunitatea și-a atins

obiectivul fixat la fondare, construirea din temelie a unei biserici românești în Elveția. În anul 1992 tirajul acestei reviste a ajuns la 1900 exemplare, din care 300 erau expediate în România. Acum revista apare și sub format electronic și este distribuită gratuit.

Trebuie să menționăm câteva rubrici ale acestei reviste: Anchete, interviuri, dezbateri, cronică actualității, Pro Artis (consacrată artiștilor români), decese și comemorări, aniversări.

Principalii redactori au fost: Ion Broșteanu (1926-2008),

Omero Orășianu (1919-2002); Dinu Manoil (1918-1999); Ștefan Racoviță (1936-2019); Dan Ottiger Dumitrescu; Radu Eftimie, care este din decembrie 2011 alături de Ștefan Racoviță ca redactor șef al revistei.

Din 2020, Radu Eftimie poartă absolut toate sarcinile apariției acestei publicații, încercând să formeze o echipă de tineri colaboratori, care să continue munca predecesorilor.

Printre colaboratori din Elveția trebuie să fie menționați următorii:

Constantin Mares (1927-1998); Gabriela Baicu-Cerkez; Ilinca Balș Juvara; Alin Filipescu.

Din Paris semnalăm câțiva colaboratori: Ion Varlam, Adrian Irvin Rozei, Radu Negrescu-Sutu. În paginile CĂMINULUI ROMÂNESC se remarcă și Despina Skeletti Budișteanu. Din România sunt publicate articole scrise de: Ioana Cantacuzino, Alexandru Teodoreanu, acad. Alexandru Ionescu, Manole Filitti și Radu Moțoc din Galați

Radu Moțoc, 7 august 2020

R.I.P. LUCIA IORGA Mama lui Filip-Lucian Iorga.

Despina Skeletti Budișteanu

Când am văzut-o prima oară am privit direct în niște ochi mari, curioși și grăitori de după niște ochelari și mai mari. O figură foarte cuminte. Părul scurt și blond. Așezată tot foarte cuminte lângă mama ei ALEXANDRINA STANESCU, BUNI cum o numește Filip. Și ea foarte cuminte și foarte fină, cu un aer de scolărită amuzată, cu părul scurt și foarte alb. Am vorbit imediat și am râs toate trei împreună.

În 2017 sosisem la București prima oară după 46 de ani de la plecarea definitivă din țară. Venisem lansarea cărții mele **"SERTARELE CU SECRETE. Din istoria familiilor boierești Budișteanu și Skeletti"** tocmai apărută la Ed. Corint în colecția „Istorie cu blazon”, coordonată de Filip-Lucian Iorga, fiul ei. Organizată de el avea loc la Jockey-Club.

Eram acum o cetățeană germană, care publicasem deja 3 cărți la București.

Scrisesem despre viața mea și a familiei mele înainte de plecarea definitivă din țară, pe care o socotisem și a mea.

Cele două viitoare prietene de mai sus, erau MAMA și BUNICA lui Filip-Lucian Iorga cu care făcusem în 2012 cunoștință cu totul întâmplător pe un fir de telefon venind de la Paris în Sudul Franței unde ma aflam. Acest fir, am avut impresia din primul moment când l-am auzit, va lega pe viață vocea lui de a mea. Aerul lui de cuminenie civilizată auzit în telefon, ascultându-l atunci, l-am regăsit și pe figurile Mamei și Bunicii. Ele acum așteptau cuminți să mă întorc împreună cu fiul meu, Filip și soția lui, Ana. Timp de 2 ore după lansare semnasem autografe cititorilor înșirați răbdători în fața mea cu cartea în mână. Eram uluită de succesul pe care îl avusesem și cred că se vedea.

Amintirea acelei zile „strălucitoare” pentru mine, organizată de Filip după ce lucrasem împreună numai prin internet și telefon, fără să-l fi cunoscut înainte personal, ci numai spre sfârșit susținut și de prezența fiului meu Bogdan la București, pentru a pune ultimele detalii la punct, rămâne ca o încununare a existenței mele. Am știut ajutată de ei, să mă bucur în

momentul prezentării cărții de un mare succes în fața a cca 100 de persoane. Veniseră să mă asculte având în minte un bagaj de curiozități cu privire la subiectul pe care îl prezentam. Nu încercam să- i găsesc, îi aveam deoarece îi aveam în față. Sala plină până în fund și unii chiar rămași încă în picioare la ușa de intrare. Printre ei fuseseră de asemenea atât Lucia, cât și Buni. Ele mă așteptau acum la restaurant să mă așez în fața micii familii a lui Filip între el, Buni și Lucia. În fața noastră soția lui, Ana între fiul meu Bogdan și unchiul lor. Din clipa în care am luat loc acolo șase perechi de ochi m-au privit cu curiozitate, interes și pot spune „ca în familia mea”. Plutea între noi parcă și un drag. Nu mai avusesem de foarte mult parte de așa ceva. Am avut și eu în România o familie mare. Familia mea. În timpuri extrem de vitrege, a fost bicuită ani de zile de vijelia trecută peste România, vijelie care mi-a secerat părinții chinuți o viață întreagă și în cele din urmă și soțul, rămânând astfel singură în străinătate numai cu fiul meu și copiii lui foarte mici.

Cu toate că acum eram așezați la o masă dreptunghiulară unde de obicei la un dejun vezi pe cei din față,

de data asta tot timpul cât am mâncat și am vorbit cu unul și cu altul, i-am văzut pe toți, fiind în continuare frapată în mod special de ochii mari și atrăgători ai LUCIEI IORGA și de vocea ei blândă și caldă, simțind astfel, că mă voi înțelege foarte bine cu ea. O dată alături de BUNI am luat-o de mână. O mână fină și agreabilă, având impresia că o cunosc de toată viața. Mi-am amintit pe loc de școală, când în recreații, puteam să-mi țin de mână câte puțin pe unele dintre colegile dragi.

Așezate așa una lângă alta într-un restaurant unde nu era nici locul, nici momentul să putem lega conversații deosebite, m-am găsit însă deodată între ai mei. Și în țara mea. Mi-am spus în gând vorba Românului: „N-au intrat zilele în sac”... „Ne vom mai vedea la taclale și istorii despre țară și trecutul ei și al nostru. Ne vom mai auzi... Mă simt din nou acasă”. Am plecat după în acea seară, râzând cu toții pentru că eu umblând greu și foarte bine dispusă, nu știam de cine să mă țin mai întâi ca să nu cad pe o scară destul de abruptă și cam umedă ce ducea prin grădină în noapte.

Atmosfera din sufletul meu deja exaltat din sala unde s-a petrecut lansarea, se mai afinase în mijlocul lor.

După această întrevvedere, n-am mai putut reveni la București. Așa cum se întâmplă în viață, au intervenit o serie de necunoscute. Ele

m-au împiedicat. De atunci am vorbit însă deseori cu Lucia la telefon și ne-am comunicat ideile de asemenea și cu

Împreună cu Buni și cu dna Lucia Iorga

ajutorul internetului. I-am admirat marea capacitate de a prinde repede sensul celor ce le spuneam eu și încă mai special, de a-mi da și răspunsurile pe care le așteptam, ceea ce nu face oricine. Pentru mine era mai rar așa ceva. Astfel, cum ele două locuiau împreună, am putut vorbi și cu Buni. Lucia foarte ocupată cu treburile mărunte cu privire la organizarea vieții lor, găsea totuși întotdeauna timp să ne schimbăm gândurile și chiar la sfârșitul conversațiilor îmi spunea că îi face mare plăcere să mă audă.

Într-o zi găsim-o pe Buni singură s-a legat între noi o conversație apropiată atât vârstelor noastre cât și felului vieții asemănătoare, pe care am dus-o amândouă în vijelia ce a tecut peste țara noastră timp de 70 de ani. Aproape toată existența noastră

matură. Iar amintirile din copilărie erau mereu plăcute.

În plină această emoție caldă ce mă lega din când în când de ele, am avut parte ca tot omul azi de COVID 19.

În foarte scurt timp, lăsându-i pe toți ai ei înmărmuriți a secerat-o pe LUCIA, FILIP rămânând orfan. La orice vârstă se duce mama, copilul rămâne orfan. Iar sufletul de mamă al lui BUNI sfâșiat a rămas mut. Însă tot așa de tare ca întotdeauna.

Chiar și eu de la 2000 km am fost rănită în plin în ceea ce găsisem la familia Luciei: căldura specială venită de la ea și de la Buni și parcă ghidată și dirijată de ea pentru a creia atmosfera caldă despre care am vorbit mai sus și care a avut darul să mă cucerească de atunci din plin.

LUCIA IORGA, UN OM CA EA, asemenea mamei, tatălui și soțului meu, nu pot dispărea. Noroc este că undeva în Cer există un Dumnezeu. El ne primește pe rând pe toți pentru eternitate, având grijă prin Harul Lui să ne dea puteri și nouă celor rămași aici să pășim mai departe.

Sunt convinsă că El a condus-o pe Lucia, așa un om cuminte și înțelept cum era când am cunoscut-o eu, LA LUMINA LUI unde ne vom întâlni cu toții când ne-o veni rândul unul după altul.

AMIN.

Despina Skeletti-Budișteanu

*Il existe une beauté
Que l'oeil ne voit pas
Car elle est enfermée
À l'intérieur de soi*

*Et pour y accéder
Il faut chercher un peu
Toucher, patienter
Sentir, fermer les yeux*

*Même dans l'obscurité
Elle reste la plus belle
Rien ne peut l'effacer
Puisqu'elle est éternelle*

*Cette beauté de l'âme
Il faut savoir l'aimer;
Car le temps et les drames
Ne peuvent l'abîmer.*

A.D.

România, de piept cu pandemia

Radu Eftimie, Geneva

Pandemie

Fac parte dintr-o generație privilegiată față de toate cele care ne-au precedat, și asta în ciuda faptului că la mai puțin de doi ani de vârstă părinții alergau cu mine în brațe către pădure pentru a ne adăposti de bombe ce cădeau asupra țării, că o dată ce coșmarul războiului a încetat am făcut față armatei sovietice de ocupație, foametei din 1947, abdicării forțate a Regelui și instaurarea unui regim comunist cu toate consecințele pe care le cunoaștem, etc etc Dar părinții noștri? Din 1913 până în 1918 au avut războaie (mai întâi cu bulgarii, apoi Primul Război Mondial) urmat de o pandemie față de care cea actuală pare un joc), criza mondială a anilor 20, urmată de o un deceniu de bunăstare materială, apoi iar războiul, etc. etc. Vreți să vă amintesc ce au trăit bunicii sau străbunicii noștri? Nu cred că este cazul, dar pot să vă spun că această pandemie care ne mănâncă zilele este un moft față de suferințele din trecut. Și totuși facem față unui fenomen mai puțin întâlnit: după câteva decenii de bunăstare, iată că apare un virus care ne atacă mișelește și ne împiedică să mai trăim conform obiceiului. Este adevărat că toată lumea a trebuit să facă față unor clipe grele, că România a numărat la ora actuală peste un milion de îmbolnăviri și peste 30 de mii de decese, dar dacă

punem aceste cifre în comparație cu pierderile din cele două războaie mondiale această pandemie capătă aerul unei glume. Nu încerc să bagatelizez nici morții, nici milionul de îmbolnăviri, ci numai să le pun în perspectivă.

Problema este serioasă, dar ea se va rezolva printr-o atitudine calmă și responsabilă. Din acest punct de vedere mi se pare cu atât mai periculoasă atitudinea unor agitatori ca dna Șoșoacă sau George Simion care, în ciuda evidenței încearcă să împingă lumea pe o pantă iresponsabilă. Apare astfel un fenomen cu mult mai grav și mai îngrijorător: faptul că asemenea persoane au fost alese cu un procentaj de peste 12% în Parlamentul țării, dându-le astfel o imensă posibilitate de decizie. Nu ei sunt vinovați pentru ceea ce se întâmplă, ci ireponsabilii care au votat pentru astfel de elemente. **Ignoranța politică a alegătorilor este una din consecințele deceniilor de comunism: oamenii nu au înțeles încă imensul rol al fiecăruia dintre noi și simțul de responsabilitate cu care trebuie să introducem un buletin de vot în urnă. Răbdare multă!**

LCK la butoane

Laura Coduța Kovesi și-a demarat activitatea de Procuror Șef european și ne grăbim să-i urăm mult succes! Urările sunt desigur bine venite, dar trebuie să facm mai mult decât atât: să o sprijinim cu adevărat pentru că va avea de luptat cu forțe uriașe și bine organizate. Ați văzut în România cât s-au mobilizat hoții de rang mare să o dea de o parte și să o marginalizeze? Ei bine, ei nu au fost singurii; când privesc reacțiile unor șefi de stat ca cel maghiar sau slovac, îmi dau seama cât de

greu îi va fi doamnei Kovesi să își îndeplinească misiunea. Vrem o Europă, și prin aceasta o România cât mai curată? Dacă da, atunci să o sprijinim pe dna Kovesi în tot ceea ce îtreprinde și să îi acordăm încrederea noastră! **Dacă vrem "o țară ca afară" trebuie să o facem"!**

Planul Național de Redresare și Reziliență

PNRR este un plan de redresare economică în urma efectelor dezastruoase produse de pandemie. PNRR cuprinde o serie de proiecte aflate în zona de responsabilitate a diverselor ministere, cum ar fi căile de comunicație, spitalele, etc. Fondul pe care dl Cățu a reușit să-l obțină se ridică la 29 miliarde Euro, dintre care 13 miliarde nerambursabile, iar 16 miliarde sub forma de împrumut. Bravo conducerii României (în special dnii Iohannis și Cățu), care au obținut astfel de avantaje, realizare care nu a fost apreciată de opoziție. Astfel, pe de o parte PSD susține că ar fi trebuit mai degrabă obținute ajutoare pentru salarii, iar AUR pretinde că acest aranjament ar afecta negativ independența României! Serios? Înțelegem scopurile ascunse ale celor două forțe politice, adică pe de o parte obținerea de bani de cheltuială pentru clientela politică, iar pe de altă parte îndepărtarea de Europa pentru a cădea în brațele vecinilor din est!

Ne pare rău, domnilor, dar drumul României trece mai degrabă prin Europa decât prin Rusia!

În rest, vânzolela mare în țară, dar fără motive serioase. Am ales doar temele de mai sus care mi se par că merită mai multă atenție. **Succes în lupta cu pandemia!**

Radu Eftimie

Horia Agarici, Salvatorul Constanței

Nici armata rusă, nici prigoana comunistă, nici numeroasele aventuri pe aripile vântului nu au putut opri cursul zilelor acestui erou legendar al armatei române. Se împlinesc în curând 39 de ani de la dispariția acestui nume strălucit al neamului, cel care a salvat Constanța de la un măcel fără seamăn. O inimă vitează combinată cu un suflet de artist (a publicat mai multe volume de poezii), o adevărată îngemănare de talente ieșite din comun. Dintre numeroasele publicații dedicate acestui mare erou român am ales articolul de mai jos. Din pșcate eroismul său a fost pus în umbră de regimul comunist, dar nu trebuie să-l uităm! Radu Eftimie.

Acum 39 de ani, pe 13 iulie, se stingea din viață într-un bloc cenușiu din cartierul Tomis Nord din Constanța, omul despre care s-au scris cântece de vitejie, fiind supranumit "Salvatorul Constanței". După o viață plină de greutate, asul aviației române Horia Agarici ne părăsea în anonimat, în urma sa rămânând pentru posteritate Constanței o stradă care îi poartă numele, o mică placă memorială, pusă pe blocul unde și-a trăit ultimii ani de viață și eroicele sale fapte de arme din Al Doilea Război Mondial. Însă într-o Constanța în an electoral, nicio autoritate nu a ținut vreo festivitate în cinstea lui. Nu știu câți dintre constănțeni îi mai cunosc astăzi povestea, dar cert este că Horia Agarici merită mult mai multă recunoaștere și recunoștință din partea noastră....

Horia Agarici (născut la 6 aprilie 1911) a fost o personalitate complexă - poet cu câteva volume publicate, cunoscător a cinci limbi străine, fapt care l-a ajutat să traducă mai multe cărți tehnice și de literatură, absolvent de școală militară de elită și pilot de elită în aviația română. După tată, se trăgea din neamul răzeșesc al Agârâcilor din Popeștii Vasluiului, neam care, cu timpul, au ajuns slujitori domnești și au intrat în mica boierime. Se pare că însuși Nicolae Iorga menționează un domn moldovean pe nume I. Agarici din Roman, care își donează o parte din avere Academiei Române. El este chiar bunicul

viitorului aviator Horia. În 1929, la vârsta de 18 ani, a început studiile la Școala Politehnică din Timișoara, însă din motive financiare, a decis să renunțe la drumul ales și să se înscrie la Școala de Ofițeri de Aviație din București. După obținerea brevetului de pilot de război în 1934, proaspătul aviator militar va activa în cadrul mai multor escadrole, zburând pe diferite tipuri de avioane, fiind înaintat la gradul de locotenent aviator în iunie 1937.

Începutul celui de-al Doilea Război Mondial îl găsește pe tânărul locotenent staționat la Mamaia, în cadrul Escadrilei 53 Vânătoare, care era înzestrată cu modernele avioane de vânătoare britanice Hawker Hurricane. Acestea aveau ca misiune apărarea aeriană a litoralului, în vreme ce subunitățile înzestrate cu aparate germane de zbor (He-112 și Bf-109) rămăseseră în apropierea Bucureștiului pentru a-l apăra. Se pare că alegerea Statului Major Român de a repartiza astfel forțele aeriene nu a fost întâmplătoare, fiind cunoscut faptul că motoarele englezești erau mai rezistente decât cele germane, iar apărarea Dobrogei presupunea zboruri de până la 200 kilometri în largul mării. În pofida tuturor pregătirilor, la 22 iunie 1941 - ziua intrării României în război - Dobrogea era lipsită de aviație de vânătoare. Cu o zi înainte, Escadrila 53 decolase de pe aerodromul Mamaia și aterizase la Buzău, în vederea unei misiuni de protecție a unui grup de bombardament.

Doar Horia Agarici nu plecase cu escadrila, deoarece aparatul său de zbor se afla în reparații și nu avea cu ce să zboare.

23 iunie a fost ziua în care locotenentul Agarici s-a acoperit de glorie, câștigându-și renumele de "Salvatorul Constanței". Celebra luptă pe care a purtat-o cu aviația sovietică a fost rememorată chiar de către Horia Agarici și povestită pe larg ziariștilor: „Până să se lumineze, lucram cu soldații și maiștrii mecanici la ultima punere la punct a avionului meu. Deodată, ne-am pomenit cu zgomot de avioane și de explozii la Constanța; curând după asta, cu flăcări și fum... Primul val de avioane de bombardament reușise atacul prin surpriză și lovise bine în regiunea portului. Antiaeriana a deschis un foc de iad, dar puțin cam târziu. Valul de avioane a plecat. (...) La următorul val de bombardiere, care a venit când începuse să răsară soarele, am primit comunicarea că pot pleca. Mi-am lăsat din reparat avionul, m-am urcat în celălalt, l-am încercat și am plecat." Este necesar să fac o precizare aici: în hangarele de la Mamaia se mai afla și un al doilea aparat Hurricane, tot în reparații. Acesta avea probleme cu supraîncălzirea motorului și putea fi folosit în zbor pentru perioade mai scurte...dar a fost tot ce a avut nevoie Agarici să intre în istorie! Împotriva tuturor regulamentelor, fără ordin și fără coechipier, cu un singur rezervor plin, acesta s-a înălțat

în aer și a plecat la vânătoare!

Pilotul român își continuă povestirea:

"Urcarea a fost ca în ascensor..."

Sus, și încă din timpul urcării, am căutat să întretai drumul valului de avioane, dar nu l-am mai găsit, cu toate că scormonisem și peste, și sub câteva valuri de nori de prin largul mării. Mă întorceam la aerodrom când observ în fața mea o formație de linii subțiri:

avioane de bombardament, văzute din spate. Am pus viteză maximă, am luat ceva înălțime și, în atacuri, cu deschiderea focului de la numai 150 metri distanță și, cu continuarea lui până aproape de ciocnire, trăgând mereu, am doborât, în patru atacuri, în timp de circa un minut, trei avioane. Atacurile au fost atât de rezezi încât, de exemplu, la primul avion doborât, s-au găsit numai vreo 36 de cartușe trase de mitraliorul din spate. Primul avion a aterizat, lovit în motoare, rezervoare și radiatoare, aproape de aerodrom, pe Peninsula Kituc, și personalul lui a fost capturat. Al doilea avion a intrat în vrilă și a căzut în mare, la circa 10 kilometri de Băile Mamaia, iar al treilea a aterizat forțat la Traian-Val; [și] echipajul [acestuia] a fost capturat. (...) [Avionul cu care am plecat] era al unui camarad și avea un defect la limitatorul compresorului, din care cauză, când am zburat cu el, au fost momente când a trecut în supraputere. Din acest motiv, după al doilea atac, a început

Horia Agarici

să-mi arunce ulei pe geam, să se înfierbânte și să piardă putere, lucru pentru care am fost obligat să întrerup atacul la al treilea avion doborât pentru a nu strica motorul avionului meu".

Horia Agarici a fost primul aviator român care a doborât trei bombardiere inamice într-o singură bătălie aeriană. O astfel de faptă de arme, exact la începutul războiului, a reprezentat o mană cerească în ceea ce privește moralul trupelor, ziarul și radioul prezentând pe larg acțiunea lui Horia Agarici, care a fost decorat cu "Coroana României" și "Crucea de fier" germană. Ba mai mult, în scurt timp, a apărut și un cântec compus de Gherase Dendrino pe versurile lui Păstorel Teodoreanu, care începea astfel: "A plecat la vânătoare Agarici/A plecat ca să vâneze bolșevici." Veteranii celui de-al Doilea Război Mondial își amintesc și acum cum îl fredonau atunci când avioanele cu cocardă tricoloră survolau linia frontului. Realistic vorbind, ar fi fost aproape imposibil pentru cele

șase bombardiere să radă

Constanța de pe fața pământului, iar unora poate li s-ar părea ca fiind o exagerare supranumele de "Salvatorul Constanței", însă a fost exact ce aveam nevoie în acele prime zile de război. În aceeași zi, generalul Gheorghe Jienescu, șeful aeronauticii militare, a înțeles că a greșit presupunând că, pentru apărarea Dobrogei, erau suficiente unitățile de artilerie antiaeriană și a dat ordin ca Escadrila 53

Vânătoare să revină pe aerodromul Mamaia.

În lunile care au urmat, piloții acestei unități și-au dovedit curajul și priceperea, purtând mai multe lupte aeriene, doborând 54 de avioane sovietice și pierzând unul singur. Ziua de glorie a escadrilei 53 o reprezintă 30 iunie 1941, când în urma bătăliilor aeriene deasupra Mării Negre, au înregistrat 10 avioane sovietice doborâte, fără nicio pierdere de partea noastră. Pentru cele 25 de victorii obținute în primele cinci zile de război, piloții acestei unități de elită au fost vizitați, felicitați și decorați de către generalul Ion Antonescu. O altă luptă aeriană este amintită chiar de către Agarici, când la 18 iunie 1943, undeva pe cerul Crimeei, la bordul unui avion german Bf-109G, a doborât un avion de vânătoare sovietic LaGG-3: „Am intrat odată, la o spargere de front, într-un adevărat iad aerian, de câteva sute de avioane. Am doborât un avion advers, după o luptă destul de complicată, în care era să mă ciocnesc de câteva

ori prin roiul care bâzâia pe cer". Începând cu luna mai 1943, Horia Agarici (care fusese avansat la gradul de căpitan) a preluat comanda Escadrilei 53, care a fost dislocată pe aerodromul Mizil și a intrat în compunerea unei unități germane care apăra zona petroliferă Prahova. Se cunoaște faptul că în timpul raidului american de la 1 august 1943 (Operațiunea „Tidal Wave”), escadrila a fost creditată cu două bombardiere B-24 „Liberator” doborâte. Spre sfârșitul războiului (15 decembrie 1944) Escadrila 53 a fost desființată, dar în amintirea acestor eroi, escadrila de avioane F-16, înființată în 2016 pe Baza 86 Aeriană de la Borcea-Fetești, și-a luat denumirea de Escadrila 53 Vânătoare.

După război și sub ocupație sovietică, Horia Agarici a avut mult de suferit, iar meritele sale de până atunci i-au devenit "păcate". După 23 august 1944, rușii și comuniștii i-au reproșat faptul că a distrus avioane ale Uniunii Sovietice „prietene”. Răspunsul lui Horia Agarici a fost unul simplu și fără echivoc: „Aș fi doborât orice avion inamic, indiferent dacă ar fi fost rusesc, american sau german, atâta vreme cât el îmi amenința țara”. În anul 1955, acesta a fost considerat criminal de război și a fost degradat. Ulterior, a fost grațiat și i s-au redat gradele, însă niciodată nu a fost reabilitat complet de statul român, stigmatul de "criminal de război" rămânând până în ziua de azi. Paul Agarici, fiul lui Horia, s-a născut pe 4 iulie 1947, însă acesta a fost luat imediat de stat din brațele mamei și trimis la casa de copii timp de 14 ani. Motivul? Era considerat fiul unui criminal de război. În tot acest timp, tatăl său a fost nevoit să își găsească de lucru pe unde putea, dar absolut nimic în

domeniul pe care îl stăpânea la perfecție - a fost contabil o vreme dar și mecanic auto în Eforie, electrician la Întreprinderea de Transporturi Constanța sau lucrător la o gospodărie agricolă. O vreme chiar s-a ascuns la Mina Altân Tepe din nordul Dobrogei. Fiul său Paul Agarici a făcut o precizare interesantă într-un interviu, pentru a înlătura unele inexactități apărute în presă - Horia nu a fost închis în temnițele comuniste. El a avut un văr, Costăchel Agarici, cu care a fost camarad în aviația de vânătoare, iar acesta din urmă a fost închis de regimul comunist. A încetat din viață în 1982, la vârsta de 71 de ani, după o viață în care a luptat cu sovieticii, cu sărăcia și cu nedreptățile, fiind înmormântat cu onoruri militare....

Dar și după moartea sa, legendele în jurul acestui as al aviației române rămân și sunt dovada respectului de care s-a bucurat, chiar și din partea foștilor inamici. Fiul său povestește despre o întâmplare care s-a petrecut pe faleza Constanței mult timp de la terminarea războiului: „Tatăl meu trecea prin fața Catedralei, iar peste drum era o patrulă sovietică. Un țigan l-a recunoscut pe pilot și a dat fuga la ruși și le-a spus: «Ăla e Agarici, pilotu' care a doborât avioanele voastre». Atunci, locotenentul sovietic a venit la Agarici și l-a întrebat: «Sunteți aviatorul Agarici?». «Da!», i-a răspuns. Atunci, locotenentul rus și soldații sovietici i-au dat onorul pilotului român.” După aceea, locotenentul s-a întors și l-a luat de guler pe turnător și i-a spus că un popor care nu știe să-și respecte eroii nu va ști niciodată să se respecte pe sine. Tot fiul poetului războinic a relatat un episod cu adevărat deosebit, confirmat de tatăl său, care demonstrează cât de mult conta onoarea pe câmpul de

luptă. Cândva, prin anul 1949, un general de aviația rus l-a căutat pe Horia, iar atunci când s-a întâlnit cu el i-a spus, cu vocea gâtuită de emoție: „Am învățat românește special pentru a putea veni să-ți mulțumesc pentru că nu m-ai atacat atunci când rămăsesem fără muniție și nu puteam să-ți răspund.” Ce se întâmplase, de fapt? În cursul unei lupte aeriene, Agarici ajunsese față în față cu un singur avion dușman. Rămas fără muniție, pilotul sovietic i-a transmis românului, prin semne, că nu mai are cu ce să lupte și că acceptă să se predea. Atunci, Agarici i-a transmis, tot prin semne, că va amâna duelul aerian pentru altă dată. Agarici a explicat întâmplarea, din punctul lui de vedere: „Cum să dobori pe cineva care nu are cum să se apere? Aș fi rămas dezonorat pentru tot restul vieții mele.” Astfel de oameni au înfăptuit România Mare.....

În ziua de azi, nu ne mai rămâne decât să îi omagiem și să le cinstim memoria, povestindu-le faptele de vitejie și făcându-le cât mai cunoscute. Nu ne rămâne decât să îi cerem poate și scuze pentru că nu am știut să ne prețuim eroii așa cum ar fi meritat. Cum vă spuneam și la începutul acestei postări, înafară de o plăcuță memorială ascunsă pe o alee între blocurile cartierului Tomis Nord, pe lângă care mulți trec fără să o bage măcar în seamă, nimic în Constanța nu ne mai aduce aminte de războinicul poet care a salvat orașul de la distrugere....

*Pe piatra sa funerară stă scris:
"Să nu uitați că cerul l-am iubit
Ca un fanatic beat de înălțime
Cu trup și duh, în fulger de mișcare
Zvârlind un corp spre infinit"*

41 de ani de la moartea lui Marin Preda

Marin Preda a murit în noaptea de 15 spre 16 mai 1980, în camera cu numărul 6 de la Casa de Creație de la Mogoșoaia. Medicii legiști au stabilit că Preda, care avea o alcoolemie de trei la mie, a murit înecat în propria vomă. În jurul morții subite a scriitorului s-au făcut tot felul de scenarii. Preda îi supăraseră pe ruși după apariția romanului "Delirul" și era urmărit de Securitate. "Cel mai iubit dintre pământeni" se lansase de două luni.

La 41 de ani de la moartea scriitorului am reușit să pun mâna pe documente publicate pe care mi-am permis să le reproduc și în revista noastră cu credința fermă că aspecte din biografia acestui mare scriitor vor completa cunoștințele noastre despre el, mai ales ale celor plecați din țară de multe decenii. Dumnezeu să îl odihnească, iar memoria lui merită păstrată cu mult respect. Radu Eftimie.

Marin Preda: Băiete, ăștia vor să mă termine!

așa se intitulează articolul lui Ștefan Damian apărut în Public News FM din 4 sept 2020. Iată textul:

În vara anului 1970, la recomandarea profesorilor Alexandru Piru și Ion Rotaru, am luat lucrarea de licență despre „Moromeții” lui Marin Preda. Aveam avantajul că stăteam aproape de Siliștea-Gumești, cunoșteam satul și locuitorii lui și puteam să –l consult și pe Marin Preda. Lucrarea mea se numea „Realitate și ficțiune în romanul Moromeții” Am stat câteva zile în satul Siliștea –Gumești și am luat legătura cu aproape toate personajele din roman de la Preda Oprescu, fostul secretar al primăriei, care pe atunci era un bătrânel simpatic, până la la Catrina Moromete (Joița Călărașu, mama scriitorului), o bătrânică țărăncă, care pe atunci stătea la fata ei , Ilinca.

Poate voi vorbi odată despre acest lucru, acum însă vreau să vă spun altceva ce m-a frapat la scriitor. După ce am alcătuit un album cu toate fotografiile eroilor din „Moromeții” m-am prezentat cu el la Marin Preda să văd ce impresie are el despre personaje. Venise pe acasă să-și viziteze rudele și mai ales pe maică-sa care era bătrână și bolnavă. „Domnule Preda, i-am zis eu, poate o să vă mire, am luat o lucrare...” „Aaaa, da știu, mi-a povestit Piru despre tine... Și ce vrei

Marin Preda

să scrii tu în această lucrare? Tu ești din Râca de la fostul învățător al meu Crivăț? Ce mai face? Mai bea, mă? La Râca veneam eu după cărți pe la neamurile mele. Stancu lui Diță ce mai face?” După ce i-am dat eu toate informațiile cerute, i-am povestit intenția mea de a face o radiografie a personajelor, comparând realitatea personajelor din sat cu felul cum au fost ele prezentate în roman. „Ar fi interesantă, monșer, dar ai grijă...” Privește albumul printre ochelari și se oprește la maică-sa. „Nu puteai să tu s-o pui să se îmbrace mai bine! Și Ilinca tot îmbrobodită...” Am tăcut tot timpul, urmărindu-l cu o curiozitate diabolică. „Ăsta cine?”- fixează el ochii pe un personaj. „Fostul dumneavoastră coleg de școală, acum e vânzător la MAT!” „Băă, da’ nu-l mai cunosc, s-a schimbat!” Aprinde o țigară și trage cu foc din ea.

Urmărește cu o curiozitate de copil toate fotografiile. Pe unii nu-i mai cunoștea, îmbătrâniseră. Pe alții îi căina. „Amărăți mai sunt, parcă în roman eu nu i-am văzut așa!”

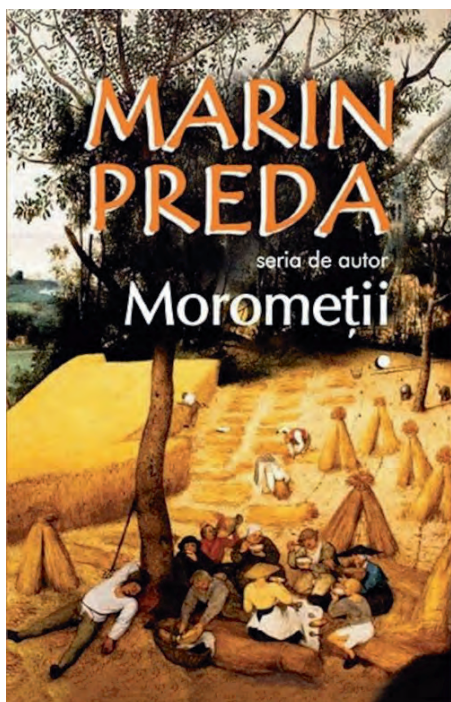
Timpul a trecut.

O lovitură sosește ca un trăsnet în anul 1980, într-o zi a lunii mai, pe 16, când am auzit că Marin Preda a murit. Cum să moară Marin Preda? Moartea lui venea după succesul extraordinar cu romanul „Cel mai iubit dintre pământeni” După această dată din doi în doi ani se ținea un festival „Marin Preda” în Siliștea la care am participat și eu. Se vorbea în surdina că moartea lui n-ar fi fost naturală. Prima dată am aflat de la sora lui, Alboaița, că la moarte avea o lovitură în cap pe care medicul legist i-o motivase prin căzătura din pat. Dar paturile de la Mogoșoaia erau atât de joase, încât oricât ar fi căzut din pat, nu putea să-i rămână un asemenea semn. El, imi spunea sora lui, de câte ori venea pe acasă, le povestea că prevestea ceva, avea presentimentul morții iminente. „Mă urmăresc...” le spunea. „Cine?”- l-a întrebat ea. Și el tăcea. Nu i-a răspuns.

În ultimul an al vieții își petrecea timpul mai mult la Palatul Mogoșoaia. Aici avea o camera a lui în care se simțea bine și putea să scrie în liniște. Seara la apusul soarelui, ieșea la plimbare prin parcul somtuos al Mogoșoaiei singur sau în compania altor scriitorici erau Sânziana Pop, Cezar Ivănescu, Mihai

Ursachi etc. . Cei care l-au cunoscut spun ca era un taciturn, rar îi scoteai vorba din gura. El se confesa rar și numai prin întrebări.

„Serile acelea erau adevărate academii de literatură, pe care prezența d-lui Preda le transforma în regal.” –povestește Sânziana Pop. La Palatul Mogoșoaia, creația Martei Bibescu, locul era pur și simplu un paradis natural, plin de arbori seculari, de pășuni verzi și flori în care castelana își pusese întreaga pasiune. „Marin Preda era brutal în discuții, dar numai cu cei pe care-i disprețuia, adică majoritatea, „creatorilor” aflați la vremea aceea în solda scriitorimii care mișunau pe la Palat.”- zice tot Sânziana Pop. În colhozul literar al Mogoșoaiei erau multe figuri abjecte care i-ar fi putut face rău lui Marin Preda. Oameni simpli din interiorul Palatului, nea Duminică și nea Răsărit,

îngrijitori, au declarat: Marin Preda știa că o să moară. Se simțea urmărit, îi era frică. Își baricada camera, plângea, ieșea noaptea gol pe culuarul pustiu, strigând îngrozit: „Mă omoara, băiete, mă omoară!” A fost otrăvit, a fost drogat? Soția lui, Elena Preda: „Da, Marin avea o mulțime de

spaiume. Una din ele era legată de friguri, de boala lui din copilărie. De pildă, îi era frică să mai meargă la mare, pentru că acolo avusese ultima criză...” Avea permanente atacuri de panică, din această cauză îl apropiase pe Mircea Dinescu ca prieten să stea cu el mai mult. În ziua aceea fatidică Elena Preda a primit un telefon de la el, era la editură: „Îmbracă-te trebuie să mergem la Mogoșoaia!” Femeia i-a explicat că nu poate să lase copiii singuri, erau mici doar. „Dacă vin, îi iau și pe ei!” Marin Preda s-a supărat. A căutat bona să stea cu ei, dar n-a găsit-o. Simțea nevoia să fie cu cineva, primea telefoane anonime în care era amenințat. „Trebuie să vii să stai cu mine!” Cine îl amenința? După apariția „Delirului” a urmat o perioadă de hăituire. Chiar soția lui, Elena Preda, primea bilete de amenințare pline de cuvinte obscene care erau semnate „Un grup de legionari”. Miza acestor amenințări era volumul al doilea al „Delirului”. La mare, Mircea Sântimbreanu, a venit la Elena și a întrebat-o: „Știi, a venit ambasadorul rus, Drozdenco, și m-a întrebat ce are de gând să scrie Marin Preda în volumul al doilea din „Delirul”... Spuneți-i domnului Preda să fie atent!” După un timp, altădată în București, seara, când a venit Preda acasă: „Ha, ha, ha, să vezi ce-am mai făcut astăzi!... Știi cine a venit la mine, la birou?” „Dacă nu spui, nu știu!”-i-a zis soția. Zice: „Ambasadorul sovietic!” După o pauză: „Cum să vina el să mă întrebe ce am de gând să scriu mai departe în „Delirul”? „Ți-a pus chiar el întrebarea asta?”-l-a interogată soția. „Da m-a întrebat direct: Ce aveți dumneavoastră de gând să scrieți în volumul al doilea din „Delirul”? Marin Preda a luat o poză serioasă și i-a zis: „la ascultă, de când veniți voi să ne întrebați pe noi ce scriem în țara asta? Noi venim să vă

întrebăm pe voi ce faceți?... Cum îți permiți dumneata să vii în biroul meu, la mine acasă, și să mă întrebi așa ceva?” Scena aceasta Marin Preda o povestea prietenilor cu mândrie, dar în sufletul lui se cuibărea neliniștea. După aceasta scenă Preda a fost invitat în URSS la un simpozion, dar a refuzat vizita. Îi era frică de o iradiere sau alceva de genul ăsta. Altădată a primit un mesaj telefonic de tipul: „Te-ai trezit și tu să scrii cărți curajoase. Ai grijă că te vom omorî pe tine și pe copiii tăi.” În 1979 a fost la un pas de moarte în urma unui accident de circulație stupid cu un tir ciudat, care a căutat să lovească intenționat mașina scriitorului.

(Date culese din Revista As, Anul XX, nr.938, 1-8 octombrie 2010- din relatările Elenei Preda, soția scriitorului)

De aici și până în ziua fatală n-a fost decât un pas.

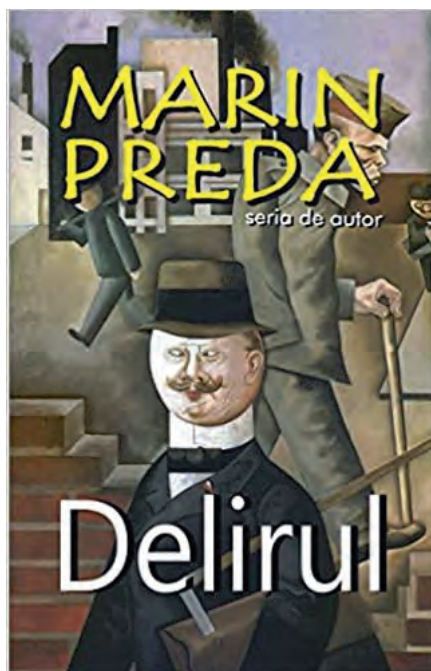
Marin Preda a fost luat în vizorul securității după aparția romanului "Delirul", roman care readuce în actualitate profilul moral al mareșalului Antonescu. Prezentarea conducătorului României din perioada celui de-al Doilea Război Mondial într-o lumină pozitivă a fost considerată la timpul respectiv o încercare de reabilitare a celui care a ordonat Armatei Romane să treacă Prutul pentru eliberarea Basarabiei străbune. Marin Preda avea în pregătire un alt roman în care intenționa să arate cum au fost lichidate valorile neamului nostru în obsedantul deceniu. În romanul "Cel mai iubit dintre pamanteni" eroul principal pomeneste la un moment dat despre "era ticalosilor". Notitele volumului al doilea din "Delirul", împreună cu o valiză plină cu documente care se aflau în fișetul lui personal au disparut imediat după moartea scriitorului. După unii

investigatori ai acestui caz, Marin Preda devenise deosebit de incomod atât pentru ruși, care nu puteau uita infrangerile suferite în fața armatei române conduse de Antonescu dincolo de Nistru, cât și pentru cuplul dictatorial din România, deoarece în acest volum el face o subtilă aluzie la pretențiile soției dictatorului de a se afirma în viața politică a țării. De remarcat similitudinea morții lui Marin Preda cu cea a actorului Amza Pelea care a spus într-unul din monologurile lui care ne descreșteau frunțile, în contextul unei întâmplări din orașul Băilești: "Leana lui Zăpăcitu din capul satului". "Zăpăcitu" era porecla concetățeanului său pe nume Galiceanu, dar aceasta aluzie avea să o plătească cu viața deoarece a fost dat pe mâna lui "Radu", adică iradiat, cum obișnuia dictatorul să ceară securității lichidarea adversarilor regimului, ai indezirabililor sau ai așa zișilor trădători. Ne amintim de asasinarea fotbalistului Dan Coe, a lui Cornel Chiriac, a istoricului Vlad Georgescu care a primit următorul mesaj de amenințare: "daca il dai pe Pacepa (Orizonturi rosii), vei muri", precum și a altor câtorva din conducerea postului de radio "Europa Libera", a inginerului Gh. Ursu, a lui Virgil Trofin, a lui Vasile Patilinet la Ankara, ca să dăm numai câteva nume ale celor lichidați de organele de represiune aflate în slujba dictatorului.

Marele succes la public al lui Marin Preda nu putea să nu trezească sentimente de invidie și în rândul unora dintre confrății săi, atât înainte cât și după evenimentele din decembrie '89. Detractorii lui au încercat să minimalizeze valoarea literară a operelor sale declarând că a fost un produs al regimului comunist și faptul că a colaborat cu acest regim este impardonabil.

Să vedem însă cum s-a desfasurat "colaborarea" lui cu

regimul comunist și care au fost relațiile sale cu securitatea care primea note informative despre el chiar și de la bunii lui prieteni sau de la unii colegi de breaslă, care figurau cu nume conspirative de informatori în documentele securității. În Dosarul de Urmărire Informativă (DUI) a lui Marin Preda, Dosar care cuprindea 4 volume și era intitulat "Editorul", există o notă a securității datată 16 noiembrie 1972 în care se menționează că "Marin Preda este lucrat de organele noastre prin DUI pentru faptul că este cunoscut

cu manifestări negative cu privire la politica partidului și Statului nostru". După "Tezele din aprilie" prin care Nicolae Ceaușescu anunța începutul așa zisei "revoluții culturale" după model chinezesc, securitatea a început urmărirea tuturor plecarilor peste hotare ale scriitorilor, considerați potențiali dușmani ai "revoluției culturale".

Se cunoaște faptul că Marin Preda era în evidența securității încă din anul 1966. Toate deplasările și întâlnirile lui erau urmărite de o armată de agenți care îl supravegheau în permanență. În notele informative cu privire la convingerile lui personale despre regimul de la putere,

se menționa: "declarații dușmanase la adresa orânduiri", "refuzul lui de a colabora la organul CC al PCR Scânteia", precum și unele afirmații cu privire la lipsa de libertate a presei în România. Într-una din aceste note se preciza că în anul 1965 Marin Preda fusese la Paris unde se întâlnise cu "transfugii față de care a criticat regimul comunist din România". În luna ianuarie 1972 un alt informator al securității care semna "Artur", scria că Marin Preda se întâlnise la Paris cu Monica Lovinescu și cu alți colaboratori ai postului de radio "Europa Libera". În baza acestor note, cât și a unui referat al securității în legătură cu "activitatea lui dușmănoasă", convorbirile telefonice i-au fost interceptate prin montarea la domiciliu a unui dispozitiv de ascultare, iar la sediul Editurii "Cartea Românească" s-au făcut dese percheziții noaptea. Cât privește "colaborarea" lui cu regimul comunist, aceasta se poate stabili cu ușurință citind declarația criticului literar Marin Mincu căruia nu i se publicau lucrările fiind acuzat că în scrierile lui este prea de "dreapta". Marin Preda, directorul Editurii l-a apărât însă punând la punct pe un denigrator al acestuia printr-o injură neaoșă, publicându-i apoi toate lucrările. Iată cum îl caracterizează Marin Mincu pe acest așa zis "produs al proletcultismului": "Marin Preda era un om de o înaltă noblete, comportându-se în orice împrejurare ca un adevărat aristocrat; el avea răbdarea nobilă să-i asculte pe toți cei care i se adresau și să le răspundă cu franchețe și naturalețe. De asemenea el apreciaza "onestitatea intelectuală a lui Preda și incapacitatea lui organică de a tolera minciuna și injustiția, de orice fel ar fi fost acestea."

La rândul lui, Nicolae Breban declara că Marin Preda i-a publicat romanul "Ingerul de gips", deși era

ostracizat în țară intrucat participase peste hotare la manifestari anticomuniste.

Despre organele de represiune care țineau țara sub teroare, eroul romanului "Cel mai iubit dintre pământeni" folosește la adresa lor epitete precum "duri", "cretini", "primitiv" (un colonel de securitate), "demagog rudimentar" (un general), "analfabet periculos" (un gardian pe care pâna la urmă l-a omorat de teama de a nu fi el ucis de acesta) etc.

Puteau fi trecute cu vederea aceste păreri infamante ale lui Marin Preda la adresa baietilor cu petlițe albastre la veston? Conjunctura le era extrem de favorabila. Aveau acordul cabinetului 2, deoarece soția dictatorului fusese vizată direct în aluzia referitoare la dorinta ei de implicare în viața politică, precum și sprijinul logistic al rușilor care se simțiseră ofuscați la apariția volumului "Delirul". Cu câteva zile înaintea morții lui, după cum declara fratele sau, scriitorul a primit câteva amenințări cu moartea și i-a mărturisit, "sunt un om terminat", exact ca în cazul lui Vlad Georgescu. Și băieții s-au ținut de cuvânt, exact ca în cazul lui Vlad Georgescu care a dat pe post "Orizonturile Rosii", carte care a dezvăluit occidentului adevărata față a dictatorului roman. Pentru a demonstra că nu sunt primitivi, i-au vârat un cearsaf în gura, sau i-au pus o perna pe fata, "astupându-i orificiile respiratorii", după cum reiese din raportul întocmit de IML. Cea mai autorizată părere asupra morții lui Marin Preda rămâne însă cea a medicului Șerban Milcoveanu, care, bazându-se pe declarațiile unor martori care l-au văzut pe Marin Preda imediat după moarte, este convins că a fost otrăvit cu cianura de potasiu, deoarece cadavrul lui nu avea culoarea livida specifică tuturor cadavrelor, ci era de culoare "rubinie, de un roșu deschis", culoare specifică a celor morți

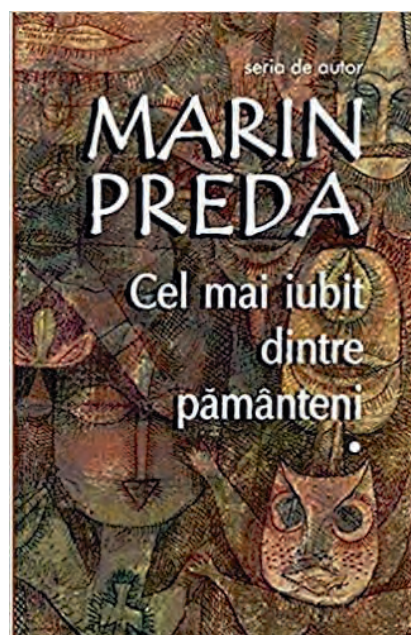
în urma inhalării cianurei. De aceeași părere este și fosta soție a scriitorului, Elena Preda, care este convinsă că soțul ei a fost otrăvit. Si Aurora Cornu, prima lui soție, a declarat într-un interviu acordat la Paris Lucretiei Bârlădeanu "Dupa ce am văzut fotografiile date de politie cu cadavrul lui Marin nu poți să nu te întrebi dacă nu este vorba de un asasinat...

În cartea sa, "Cum a murit Marin Preda", scriitorul C. Turturică, povestește cum și-a petrecut ultima zi din viață. Am să recapitulez și eu. Era pe 15 mai 1980, o zi splendidă de primăvară. Marin Preda jubila după succesul său cu "Cel mai iubit dintre pământeni". În relații proaste cu soția, de două săptămâni nu mai dormea acasă ci în camera lui de la Mogoșoaia. Asaltat de admiratori de toate felurile, Preda se închidea adesea în biroul lui de director de la Editura Cartea Românească și își petrecea timpul mai mult singur. În acea fatidică zi, Marin Preda trimite femeia de serviciu, pe coana Vetuța, cum îi zicea el, să cumpere ceva băutură pentru a-l sărbători pe Sfântul Pangrație. Femeia vine cu o sticlă de rom cubanez, care atunci se găsea din belșug, i-o dă scriitorului, care se apucă să bea singur, fiind supărat rău, după o ceartă cu soția sa. A băut o sticlă de rom și una de whisky toată ziua. Văzând că nu mai pleacă acasă, femeia de serviciu, noaptea târziu, dă telefon după un taxi să-l ducă la Mogoșoaia. Pe drum are o serie întreagă de peripeții cu șoferul, fiind beat, pentru care nu mai insist. Șoferul îl urcă scările la Mogoșoaia și-l dă în primire unor cheflii scriitori care serbau o zi de naștere. Câțiva din ei, văzând în ce hal este, se duc și-l culcă în camera lui. Peste noapte, Marin Preda se scoală și se întoarce la cheflii să le ceară un pahar cu apă, motivând că i s-a uscat gura. O fată, pictoriță tânără,

glumind, îi întinde două pahare, unul cu apă, altul cu votcă, rugându-l să aleagă. Preda bea paharul cu votcă (nu se știe dacă a mai baut și apă) și se întoarce în cameră. A doua zi, pe la ora opt, trebuia să plece în Vrancea la o șezătoare literară. Prietenii cu care trebuia să meargă, văzând că nu mai apare, se duc la cameră să-l ia. Dar îl găsesc mort, trântit cu fața în jos, cu o mână atârându-i pe marginea patului.

Diagnosticul pus de doctori a fost moarte prin înecare cu sputa lui, provenită în somn. De aici încep speculațiile. Pictorița cu pricina a dispărut ca prin minune și nimeni nu a putut să mai ia legătura cu ea. A fost cumva otrăvit Marin Preda? Medicii care i-au făcut autopsia, probabil tot oameni ai securității, nu au mai continuat cercetările, rămânând acest diagnostic. Cert este că eu am discutat cu membrii familiei, cu una din surori, care mi-a declarat că, după moarte, Marin Preda avea capul cu multe răni pe el, semn al unor lovituri.

În ultimul timp Marin Preda căpătase o aureolă de mare scriitor; când se deplasa prin

țară se țineau după el șiruri întregi de mașini cu admiratori, mai ales după ultimul roman, care răscolise toată

intelectualitatea română. Profesorul Alexandru Piru, la care am avut lucrarea de licență, mi-a declarat că la citirea romanului "Cel mai iubit dintre pământeni", a stat claustrat în casă două zile și două nopți, fără să mănance, citindu-l pe merăsuflăte. Nimeni nu mai scrisese ca el până atunci. În noaptea când romanul a fost pus în vânzare, în fața librăriei Mihai Eminescu s-au strâns mii de oameni pentru a-l cumpăra. Se crede că a intrat în panică și Ceaușeasca, întrebând ce se întâmplă în mijlocul Bucureștilor cu atâta lume strânsă. Apoi Marin Preda avusese curajul să vorbească despre unele probleme insolubile ale societății socialiste. În convorbirile cu Florin Mugur, Marin Preda critica anumite aspecte negative ale societății socialiste, cum era agricultura care rămăsese pe spinarea militarilor și elevilor. Și nu numai atât. În cercuri intime el avea gura slobodă vorbind despre culisele ceaușiste. Era printre singurii scriitori care vizitase Franța și, împreună cu Eugen Simion, văzuse cum trăiesc capitaliștii. De altfel, Eugen Simion are și o poveste cu Marin Preda cum l-a ocolit tot Parisul pentru a cumpăra o pălărie.

La citirea romanului „Cel mai iubit dintre pământeni” am rămas cu un mare gol în suflet, cartea aceasta

mă răscolise atât de mult încât câteva zile îmi tăiasse apetitul. Întrebări stranii îmi sunau în cap: ce-i omul pe pământ? Încotro merge specia umană? ce-i dragostea, acest sentiment straniu care ne cucerește pe toți? ce-i femeia? ce-i răutatea? care-i sensul vieții? ce este cu era asta a ticăloșilor și cu bezmeticii despre care vorbea el? Încotro merge specia umană? de ce universul operei lui este așa de degradant? de ce personajele lui aleargă toate după un ideal labirintic, eșuând în lamentabil?

După moartea lui tragică mi-am răspuns la toate aceste întrebări. El s-a identificat cu eroii săi, părăsind scena vieții ca și ei, expus derizoriului. El a văzut ca nimeni altul dincolo de obiecte, stările confuze, ambiguitatea sufletească, crepusculul, vagul, preluate prin filiera simbolizatorilor. De la el am învățat că dragostea nu-i eternă, biologicul din noi o destramă, că viața este cel mai mare mister al creației pe pământ, ea nu e frumoasă, dar trebuie s-o facem să fie frumoasă, că moartea este o stare naturală pe care numai omul o face înspăimântătoare...

Marin Preda a rămas una din marile conștiințe ale secolului douăzeci, alături de Camus, Marlaux, Sartre, Faulkner, Ionesco,

Prust, Joyce. A fost o conștiință lucidă într-un timp când nimeni n-a avut tăria să ridice un deget asupra timpurilor, dând dovadă de un extraordinar curaj civic. Poate că și de aici i s-a tras moartea...

Marin Preda a fost un mare moralist, citind opera lui, înveți o mare lecție despre viață. S-a luptat cu bezmeticii și cu spiritele primare agresive care populau fauna noastră umană. A fost sincer precum Camus care zicea că libertatea este dreptul de a nu minți, într-o lume cuprinsă de minciună și delațiune.

Lecturile lui preferate au fost Biblia, Dostoievski, Balzac, Celine, Sadoveanu, Carageale, a citit Cnoza din Princeton, pe Nietzsche, l-a preocupat teozofia și filozofia...

Ca persoană a fost un om închis, și-a pus rar sufletul pe masa prietenilor, nu ura dușmanii ci îi disprețuia. A fost un spirit nevrotic, în tinerețe, miop fiind, a trecut printr-o lungă stare depresivă, stăpânindu-și nevrozele cu tranchilizante care nu i lipseau din buzunar.

Sfatul lui pentru scriitori tineri a fost să învețe, "de la Balzac să nu ignore mecanismul social, de la Victor Hugo să caute excepționalul și surpriza vieții, de la Dostoievski să nu ignore adâncimea de spirit a sufletului omenesc, punând experiența personală

lângă toate acestea..."

Unul din marii lui critici care i-au studiat cu asiduitate opera a fost academicianul profesor Eugen Simion. El spunea despre scriitor: „În secolul nostru s-a văzut că biruitor nu iese un astfel de om liber, mândru și așteptat, ci bruta lașă, care, eliberată de orice morală, se selecționează rapid și se unește cu alte brute împotriva oricăror veleități de libertate și mândrie, omorând orice scânteie a spiritului și aruncând omul în perversiunea delațiunii, a corupției și a fanatismului... Pe acești oameni îi caracterizează simplu: vai de capul lor!"

După 1989, Marin Preda, ca de altfel și Eminescu, a început să intre într-un con de umbră, nemeritat. „A apărut-zice Eugen Simion- o formă nouă de contestare, agasarea sau impaciența, iritarea față de orice tentativă de a-l apăra pe Preda. Încercând să răspund publiciștilor și scriitorilor care îl atacă bezmetic...m-am trezit că sunt admonestat și chiar înjurat, cu o vulgaritate greu de imaginat.” Mulți îl urăsc pe Preda nu numai că e un mare scriitor ci și că vine din lumea țărănească. Astăzi ne trebuie un blazon de aristocrați, să fie os domnesc...

La Bocca della Verità

Radu Negrescu-Suțu, Paris

De când citise

romanul acela pe care i-l împrumutase o prietenă, colegă de birou, Luiza, captivată de poveste, se hotărâse s-o pună și ea de îndată în aplicare. Era vorba despre la *Bocca della Verità*, pe care o văzuse doar în fugă rândul trecut, când Ilarion o dusesse în călătorie de nuntă în Cetatea Eternă, însă pe vremea aceea nu aflate mare lucru. Explicațiile lui Ilarion i se păruseră atunci prea puțin interesante și chiar ușor scolastice, ceva despre o biserică, fostă bijuterie a Romei medievale, fondată acum vreo cincisprezece veacuri pe locul unui templu dedicat eroului Hercule Învingătorul, numit și Hercule Olivarius, ca patron și ocrotitor al corporației neguțătorilor de ulei de măsline, ctitorii ei.

Biserica, cu hramul Sfintei Fecioare, fu concedată comunității grecești din *Ripa graeca*, de lângă Tibru, numindu-se de atunci Santa Maria in Cosmedin, după numele unui cartier grecesc din Constantinopol, de la numele sfinților martiri Cosma și Damian.

Cât despre faimoasa *maschera*, Luiza nu și-o mai amintea cu precizie, deși acum, după lectura cărții, amintirile îi reveneau, însă oarecum confuze. Ilarion îi povestise ceva despre un disc de marmură, fost capac al unei fântâni romane, aflat

actualmente pe peretele din stânga pridvorului bisericii și care, având înfățișarea unui triton, figurează cu siguranță pe zeul Ocean, într-o expresie înfricoșătoare.

Oracol medieval, acesta străbătuse veacurile până astăzi, transmițând o legendă care încă mai avea adepți și care o fascinase pe Luiza. Atunci când cineva dorea să demonstreze fără echivoc sinceritatea unei aserțiuni, își introducea mâna în gura figurii și, în caz de nesinceritate, gura se închidea pe loc și mâna mincinosului rămânea captivă, pradă furiei nemilosului oracol.

Și cum rândul trecut, pentru a fi siguri că vor mai reveni la Roma împreună, Luiza și Ilarion băuseră *l'acqua vergine* adusă în cetate de Agrippa, ginerele lui Augustus, acum două milenii, apă care alimentează Fontana di Trevi și aruncaseră un bănuț în apa fântânii din piațeta unde timpul se opriese în loc acum două veacuri și jumătate, Luiza vedea o excelentă ocazie a îndeplinirii acestei dorințe comune.

Începu pe ocolite, cu prospecte turistice aruncate neglijent pe câte o mobilă din salon, însă la vedere, apoi, cum Ilarion nu reacționa deloc în sensul dorit, continuă a bate șaua pentru ca să priceapă iapa până-n ziua când, nemaivând răbdare, îi ceru direct, pe șleau, s-o ducă într-un weekend la Roma.

Ilarion, care o iubea și care mai iubea și Roma, bucurându-se oricând să-i poată face Luizei o plăcere, fu de acord și se apucă de îndată să caute adresa hotelului de lângă basilica San Giovanni in Laterano, unde stătuseră rândul trecut, biserica-mamă a tuturor bisericilor creștine din lume, prima reședință pontificală.

Aici urcaseră amândoi, în genunchi, cele douăzeci și opt de trepte care alcătuiesc *Scala sancta*, scara urcată de Domnul Iisus în casa lui Pilat și adusă la Roma de Sfânta împărăteasă Elena.

Și iată-i iarăși ajunși, mână-n mână, pe locurile amintirilor nuptiale. Cert, Roma nu mai era toată numai în marmură, ca pe vremea lui Augustus, nici ca atunci când, pe timpul papilor, era cea mai fastuoasă Curte a Europei, însă tot superbă era, cu vestigiile sale, cu cerul său mereu azzuro, fără nori, sub care Istoria și Arta își dau mâna la fiecare pas. Era într-adevăr Cetatea Eternă, cea despre care venerabilul sfânt Beda spusese, acum mai bine de un mileniu, că va exista atâta timp cât Colosseumul va rămâne în picioare, prezicând că sfârșitul acestuia va fi și cel al Romei și, implicit, și cel al Lumii.

Spre ușurarea lor, *Amphiteatrum Flavium*, după numele familiei celor trei împărați care l-au construit, Vespasian, Titus și Domițian, era încă în picioare, salvat de la distrugere de Benedetto XIV, cel mai cult și înțelept pontif de acum două veacuri, consacrandu-l, într-o Via Crucis, memoriei martirilor creștini morți în arenele sale.

Trecură, precum doi pelerini, pe urmele dacului care, acum un veac, coborâse de pe Columna lui *Traiano Dacico* în mijlocul Romei, spre surprinderea locuitorilor săi: Badea Cârțan, ciobanul-cărturar venit pe jos spre a depune un pumn de grâu și unul de țărână pe soclul columnei care adăpostește, într-o urnă de aur, cenușa împăratului.

Dacii columnei, dacul de la Vatican, cel cu o infinită și majestuoasă tristețe în privirea-i stinsă, sau cei din Piazza del Popolo, aveau

expresii diferite, însă produceau aceeași emoție celor doi pelerini. Ilarion se lansă într-o discuție asupra unor daci ajunși pentru scurt timp împărații Romei și care nu au lăsat, din păcate, o amintire strălucită, dar Luiza nu-l mai auzea. Erau deja pe via Santa Sabina și basilica căutărilor ei nu mai era departe. Luiza fremăta, era ca intrată-n transă, iar Ilarion, care-i remarcase tulburarea, căuta s-o amuze cu o anecdotă, spre a-i liniști emoția.

- Se pare că în Evul Mediu, începu Ilarion, o femeie, bănuită nu chiar degeaba de o oarecare infidelitate, fu constrânsă de soț să-i jure, cu mâna dreaptă în gura oracolului, că-i fusese cinstită, cu riscul ca în caz de sperjur gura acestuia să se închidă, reținându-i mâna captivă. Speriată de această înfricoșătoare perspectivă, femeia recurse la o ingenioasă stratagemă. Amantul ei, deghizat în cerșetor și așteptând prin apropiere, se repezi la ea de îndată ce o văzu venind, o sărută brusc și apoi, simulând demența, fugi țopăind și hohotind aidoma unui nebun. Apoi, jurământul nu fu prea dificil, asigurându-l pe naivul soț că nimeni în afară de el și de cerșetorul nebun de adineauri nu s-a atins vreodată de ea și toată lumea fu mulțumită, inclusiv oracolul, a cărui gură rămase imobilă în fața acestei redutabile șiretenii femeiești.

Însă Luiza nu-l mai auzea. Ajunși la fața locului, febril și cât se poate de direct, fără zăbavă și chiar poruncitor, îi ceru să facă dovada sentimentelor sale. Ilarion se închină în grabă de Doamne-ferește, surprins de natura acestei neașteptate cereri și încercă s-o dea pe glumă, însă Luiza începu a plânge, argumentând că jurământul nupțial nu-i ajunge, că s-au mai văzut cazuri și că ea vrea probe concrete.

Și cum Ilarion avea prostul

obicei de a nu-i refuza nimic și dorind să o liniștească, acceptă. Luiza se calmă pe dată, lacrimile i se opriră instantaneu, ca prin minune, fața i se îmbujoră și Ilarion, ușor amuzat și mai mult jenat, își introduse dreapta în gura rece a oracolului păgân, după pronunțarea solemnă a jurământului de fidelitate solicitat.

Pe loc, gura căpcăunului se strânse într-o încheștare înfiorătoare, Ilarion urlă de durere, nemaînțelegând nimic, știindu-se nevinovat, crezu că oracolul nu-l înțelesese și mai repetă odată jurământul, de data aceasta în italiană, spre a fi mai sigur. Degeaba însă, acum mâna-i amorțise de-a binelea și simți că leșină de durere, tot întrebându-se de ce i se întâmplă așa ceva.

Și răspunsul veni, de undeva parcă de foarte departe, aidoma șuieratului vântului amestecat cu mugetul valurilor, ceva sacadat și înfricoșător. Cuvintele oracolului bubuiră precum tunetul în urechile sale, pe neașteptate, puternic și dureros, asemeni unei simținte:

- *Perché nella vostra ignoranza e stupidità, voi vi siete rivolti a me, anche per scherzo, quando voi conoscevate benissimo la profezia della Sibilla che mi ha preceduto!* Pentru că, în ignoranța și stupiditatea voastră, v-ați adresat mie, chiar dacă în joacă, când cunoșteam mult prea bine profeția Sibilei care m-a precedat!

Ilarion o cunoștea. Fiică a regelui Priam și a Hecubei, Sibila Tiburtină, după numele unei mici cetăți de lângă Roma, Tibur, parcursese întreaga lume profetind. Din Macedonia în Cilicia, Pamphilia și Galatia, din Ecbatana în Vavilon, Etiopia, Egipt și Libia, din Pentapola până în Sardinia, trecând prin Mauritania, Sibila prezicea, printre alte profeții, un fapt

neobișnuit. Anume că o femeie din neamul iudeilor, pre nume Maria, soția lui Iosif, va naște fără a se uni cu soțul ei, doar prin puterea divină, pe Fiul lui Dumnezeu, Care Se va numi Iisus, Dumnezeu și om adevărat, Cel Care va împlini profețiile iudaice și va instaura o Nouă Lege, ce va dura de-a pururi. Sibila mai prezicea în continuare că, pizmași, preoții iudeilor se vor uni și vor complota împotriva Sa, răstignindu-L și omorându-L. Zadarnic însă, căci El va învia după trei zile și va urca la Ceruri, de unde va domni de-a pururi peste întreaga lume.

- *Prin aceasta ați păcătuit!*, grăi oracolul și gura i se descleștă.

Ilarion se trezi brusc din leșin, tremurând parcă cuprins de frisoane, era lac de sudoare și privirea-i era încețoșată. Ușor-ușor, vederea începu a i se limpezi și putu distinge lucrurile din preajma sa. O văzu pe Luiza dezvelită, dormind liniștit lângă el, culcată peste mâna sa amorțită, în timp ce pieptul i se înălța și cobora ritmic. Ilarion îi sărută sânii, mângâindu-i perfecțiunile corpului și admirându-i albeața și finețea pielii, apoi, ușurel, își trase mâna de sub trupul ei, spre a și-o dezmoți.

Zorile mijeau deja și prin fereastra camerei de hotel se puteau vedea statuile de pe terasa Basilicii Lateranensis. Alături de pat, pe jos, rochia de mireasă a Luizei trona majestuos în falduri, iar pe peretele din dreapta patului o gravură înrămată îi zâmbea misterios și parcă dojenitor: la Bocca della Verità. Atunci, privindu-și ceasul, Ilarion își spuse ca ar cam fi vremea să-și trezească somnoroasa soție, căci timpul trecea repede și mai aveau încă multe de văzut la Roma înaintea plecării.

RaduNegrescu-Suțu

REVISTA O.N.T. MAI ȘI SEPTEMBRIE 1938

Radu Moțoc, Galați

Revista ONT mai 1938

Pentru atragerea turiștilor, Revista Oficiului Național de Turism din luna mai 1938, a considerat necesar să prezinte un articol legat de PEISAJUL ROMÂNESC, care a fost redactat de Andrei Andricu și bogat ilustrat, cu 22 fotografii.

Vom selecta câteva pasaje din acest material, așa cum era văzut peisajul românesc în anul 1938: „Un scriitor grec, spunea într-o revistă de turismul din țara sa, că este un peisaj olimpic și respiră o morală plastică. Am putea spune că peisajul românesc respiră morala basmului.

Pădurea, codrul, râurile,

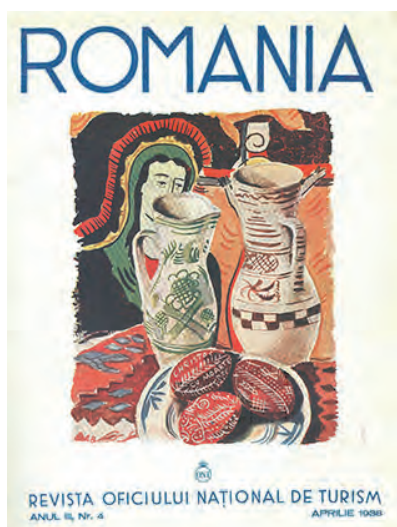

Fig. 1 Coperta Revistei O.N.T. mai 1938

sunt pline de amintiri mitologice și aceste umbre ale mitologiei noastre, mai întovărășesc și azi multe

suflete ale satelor. Basmul și legenda sunt strâns legate de obrazul peisajului românesc.

Pământul țării românești este scris de mâna creației, în chipul unui circuit de contraste și această grafică naturală a solului se îmbină armonios. Din templele de piatră și sălbatice ale munților, peisajul românesc coboară în trepte scăzute către spinările colinelor, către șes, către bărgan, către mare.

Fiecare parte de pământ, fiecare regiune pune în sufletele oamenilor pecetia sa.

Peste șeaua Bucegilor drumul se lasă către Bran. În apropierea Branului, cetatea Râșnovului scăldată în lumină vie se înalță pe o puternică temelie de cremene și calcar, și unde trecerea timpului și-a scris caligrafia de cronicar fără trup, săpând cu acele ploilor năvala vânturilor străvechile ziduri.

Dincolo de munții Branului, calea se întinde către Rucăr, centru românesc de mare valoare documentară etnografică, cercetat îndeosebi de străini.

Munții Făgărașului, cu fața la apus, înalță dintre masivi împăduriți la poale, culmile pleșuve și violete, purtând pe laturile lor, urme de morene și mari circuri glaciale.

Platoul dintre munți și dealurile Oltului, este presărat cu sate minunate de frumoase, cu nume legendare, încercuite de păduri negre și semne de troițe, cârduri de bivoli păscând pe câmpii lângă râuri de munte unde se clatină dințata ferigă.

Dunărea frământată și potrivnică de la Cazane, unde s-a încheiat un capitol de istorie de către oameni dârji ca și ea. Dunărea este domoală, acolo unde a poposit neamul lipovenesc al

pescarilor cu chipuri și bărbi bălane de sfinți, și unde dintre gene de stuf, locurile rămase din revărsarea ei, privesc ca niște ochi și primesc albastrimea cerului. Aici este Delta, care nu este a doua imagine asemănătoare peste tot cuprinsul Europei. Tainicile ei întinderi uriașe de păpuriș, de ape, de păduri de sălcii și lunci de tamarix și popoare de păsări, amintesc turiștilor străini, de Delta Nilului, de fluviile altor continente.

Cheile Bicazului cu dramatica lor desfășurare de piatră și de ciclopice prăvăliri drepte de ziduri stâncoase,

Fig. 2 Dunărea la Porțile de Fier

întunecate, răsturnând valuri întunecate și pâcle, ar sluji de decor natural unei montări desăvârșite pentru *Infernul lui Dante*, sau pentru unul din basmele noastre.

Dar mai rămâne să trecem

Fig 3 Balciș

prin fața ochilor amintirii celor ce le cunosc și să trezim curiozitatea pornită din inimă

acelor ce nu cunosc, priveliștele din Moldova și Bucovina, care, sub spinări de munți și dealuri sbârlite de păduri sau în poalele verzi ale văilor, țin giuvaieruri moștenite peste secole de la voievozi, mănăstirile cu hram și zugrăveală vestită.

Asemenea, mai împodobesc vechi ctitorii pământul oltenesc cu fâșii verzi, cu fâșii arate costiș ca niște chilimuri de Jii și Mehedinți.

Cei ce se vor duce și vor vedea văile Vâlcii, unde durează din veac, mănăstirile Stănișoarei, Slătioarei și Bistrița, nu vor uita până la amurgul vieții priveliștile care sunt ca un cântec de caval, sau ca o spusă a lui Dumnezeu, ca o poveste ce s-a înfăptuit pe țarina românească.

Această diversitate constituie punctul care atrage și stârnește acea dorită mișcare turistică.

Poate că străinul nu va afla tot confortul cu care îl răsfăță țările turistice ale Apusului, însă România este o țară foarte tânără și tânără mai ales în trezirea la interesul mișcării turistice.

Nu multe țări se pot mândri, mai cu nădejde decât noi, de a avea un peisaj atât de minunat întins de-a lungul țării și presărat cu vestigii, comori de preț ale trecutului, atât de multe și atât de neașteptat de valoroase, adăugând un neasemuit farmec pământului”.

Revista prezintă în continuare un articol scris de Mihaiu Baiu legat de **Muntele Retezat**.

O interesantă abordare o constituie **Cocoșul de Munte**, care este tratată cu multă experiență de către T.P.Popescu, din care vom selecta câteva pasaje: „Cocoșul Mare (Tetrao urogallus) numit și Cocoșul de Munte, este un Don Juan-ul întinșilor noștri codri de rășinoase, vânătoarea lui aducând nu numai un prețios

Fig. 4 Schitul din peștera Ialomicioarei

trofeu, ci și clipe cu adevărat de neuitat.

Locurile de împerechere ale acestui cântăreț – reminiscență trubadurilor din Evul Mediu – se află de obicei în părțile dinspre răsărit ale marginilor de păduri vechi, începând de la altitudinea de cca 1400 m. și coborând în regiunile mai răcoroase, până în pădurile de fag.

Vânătoarea cocoșului se practică de la 1 aprilie până la 15 ale lunii următoare.

În această perioadă, bătaia cocoșilor se află bine cercetată, iar cântecul lor de dragoste, de o frumusețe și o gingășie neîntrecută, se încadrează în miezul unei acțiuni dintr-un film de aventuri.

Instinctul lui de iubire îl înfierbântă repede și primele nuanțe înduioșătoare ale cântecului trec de la tocăniturile din cioc, la partea ascuțită, la aria finală, o zuruitură moale ca fâșăitul coasei prin trifoi, plin de farmecul unei melodii, ce te leagănă și te odihnește.

În această fază, cocoșul de munte se află în extaz. Întinde ciocul drept în sus și închide ochii, semn că, aidoma omului, simte fiorul unei senzualități extreme. Aceasta e clipa de puternică emoție, când cocoșul nu aude și nici nu vede.

Găina cocoșului de munte face cam zece ouă. Din care, clocind pe cuiarul așezat pe pământ 27 zile, scoate puii.

Dușmanii, vulpea și clica

jderilor, până la veverițe decimează binișor, ajutați și de răpitoarele aripate.

Găina este mult mai mică și mai puțin frumoasă decât cavalerul ei poliglot, vânătorul o ocrotește în permanență. În încheiere trebuie să spunem că *”Vânătoarea cocoșului de munte este nobilă”*.

La rubrica tradițională dedicată informațiilor turistice, am selectat un pasaj interesant legat de o expoziție Luna

Bucureștilor: „Odată cu împlinirea a 20 de ani de la Unirea tuturor românilor, s-a inaugurat și a patra *Lună a Bucureștilor*, onorată cu prezența M.S.Regele.

În cadrul acestui eveniment, Primăria Capitalei, cu concursul Institutului de istorie universală, a arajat expoziția Unirii din sala Arta din str. Batiște.

Această expoziție cuprinde splendide reconstituiri în fotomontaje reprezentând fazele celor două uniri care au pregătit Unirea definitivă din 1918, sub sceptrul regelui Ferdinand cel Leal.

Afară de acest material reconstituit, expoziția Unirii din sala Arta cuprinde și numeroase documente și arme din vremea lui Mihai Viteazul și Cuza - Vodă, precum și documente aparținând Unirii cele Mari.

Între altele, este un exemplar unic, sabia prințelului Gabriel Bathory, contemporan cu Mihai Viteazul. Vizitarea expoziției este gratuită”.

Revista ONT septembrie 1938

Fiind o revistă de turism, în numărul din septembrie 1938 a fost ales un subiect interesant legat de PEISAJUL TURISTIC DIN ROMÂNIA. Acest articol, frumos ilustrat cu 22 de fotografii, a fost redactat de Vlaicu Bârna, din care am selectat unele pasaje și fotografii:

„Faptul că România n-a ajuns încă o țară cu renume

turistic nu se datorează lipsurilor de ordinul bogățiilor naturale și nici de un neajuns de climă. El se explică numai printr-un deficit de inițiativă, căruia i-a urmat o frumoasă campanie de înfăptuiri, azi în plină desfășurare.

În ultimii patru ani au crescut casele de adăpost pe înălțimile cele mai trufașe, s-au marcat drumurile și potecile pe acolo pe unde numai turmele străbăteau și unde pașii turistului s-au condus după călăuza stelelor și a ciobanilor. În stațiunile din depresiunile lanțurilor de munți, s-au amenajat adăposturi speciale pentru sporturile de iarnă, încurajându-se prin aceasta industria hotelieră din acele locuri. Pe litoralul mării au fost construite hoteluri cu instalații moderne. Pe pământul virgin al Deltei Dunării au luat ființă câteva cabane. În pădurile virgine de sălcii mișună aproximativ 500 de specii de viețuitoare. De la Deltă până la Ekrene, apare peisajul dobrogean, de o culoare specifică. Cu păduri mari, cum este Karaorman și Letea, cu stânci de granit la Jacobdeal, dealurile dela Greci și Turcoaia, lângă Măcin.

Înrudită, în configurația solului, este câmpia dintre Prut și Nistru. Regiune de stepă cu pământ excelent pentru plugărie, mlaștini în regiunea Bălți și așezări gospodărești înfloritoare pe dealurile de lângă Chișinău, vestite în podgorii.

Ar fi nimerit să spunem că peisajul specific al depresiunii îl constituie *satul românesc*. În el se întrunesc aspectele de viață colectivă, cu un cadru sălbatec al naturii, mereu în transformare, după necesitățile vieții și după formele de creație ale geniului popular, care își definește, cum susține filosoful Lucian Blaga, un *stil*.

Turistul va trebui să treacă sfios, cu un sentiment de

Fig 5 Iacobeni - Bucovina

înaltă cuviință pe lângă aceste așezări, unde poate surprinde mai ales peisajul vital, în formele lui temeinice, tradiționale.

Arta populară care se întâlnește aici, concretizată în cusături, încrustări în lemn, ceramică și cântece, reflectă peisajul și sensibilitatea poporului.

Însă peisajul muntelui românesc nu este uniform. Izvoarele și peșterile, lacurile vulcanice și blocurile de rocă tare dau aspecte diferite munților noștri. Între peșteri, adevărate capodopere ale naturii, amintim Scărișoara din Apuseni, Dâmbovicioara, Ialomicioara și Polovraci.

Lacul Sfânta Ana, pe Harghita, este una dintre marile creații ale naturii, după cum lacul Roșu (Ghilcoș), lac tectonic, format prin surparea unor văi, oferă în ambianța peisajului o adevărată comoară. Cheile Bicazului și Valea Jiului, sunt încă două prilejuri de aleasă desfătare, de rară emoție.

Muntele este interesant pentru delectarea ochiului și pentru odihnă în toate anotimpurile. Toamna, muntele e singuratic. Pentru că vânătorul nu ține seamă de capriciile muntelui, de sprijin îi stau casele de adăpost sau colibele păstorești, părăsite, unde noaptea și pe vreme rea se petrece timpul agreabil lângă un foc și o ploscă de rachiu.

Natura imită opera de artă – spunea Oscar Wilde.

Observația e valabilă nu numai pentru știința esteticii, unde este menționată. Ea ne atestă că natura are fantezia ei creatoare.

De unde, dacă nu din jocurile unice ale naturii, se trage pasiunea marilor scriitori români pentru peisaj?

Eminescu și Coșbuc, Al. Odobescu și Duiliu Zamfirescu, M. Sadoveanu și Topârceanu, Mateiu Caragiale și Ion Barbu, Cezar Petrescu și Lucian Blaga, I. Agârbiceanu și Panait Istrati, - iată cei mai inspirați din rândurile zămisliților de duh, iată marii pictori ai peisajului românesc, trecut demult în eternitatea de bronz a cuvintelor măiestre”.

Urmează un alt articol intitulat **CELE MAI FRUMOSE DRUMURI DIN ȚARĂ**, care este redactat de Émanoil Bucuța .

Un alt articol semnat de Al. Bădăuță este intitulat **PE VALEA IADULUI**. Din acest material semnalăm câteva pasaje legate de ritmul în care se descoperă valorile de patrimoniu național:

„România care se ascunde este profund o realitate.

Fig 6. Troiță din Muscel

Marele public de la noi nu a descoperit marea, de pildă, decât în ultimii 10 ani. Mănăstirile Olteniei sunt frecventate și de mai puțin timp.

Acelea ale Bucovinei nu au decât cel mult cinci ani de notorietate

mai amplă. Ținuturile de mare spectacol turistic, cum este Maramureșul și Țara Oașului, sunt și azi destul de rar străbătute”.

Un bun prilej de a face o reclamă de a naviga cu motonava **Transilvania**, a fost un eveniment petrecut de Ziua Marinei din 8 septembrie 1938.

La acest eveniment a avut loc ceremonia de botez a navei, unde au participat: M.S. Regele Carol al II-lea, Marele Voevod Mihai și membrii Guvernului României. Prezentarea acestui eveniment a fost frumos ilustrată cu 14 fotografii din acea perioadă.

Fig. 7 Biserica din Săclășeni

Această motonavă a fost construită în Santierul Naval Burmeister & Wein din Copenhaga și a fost finalizată în data de 11 iunie 1938.

Avea un echipaj de

156 membri și putea transporta 412 pasageri.

Plecarea în prima cursă regulată pe linia Constanța-Alexandria-Haifa-Beirut-Pireu-Istanbul-Constanța a avut loc în data de 13 septembrie 1938.

La izbucnirea Războiului mondial, navele Transilvania și Basarabia au poposit în Bosfor până în dec. 1944, când au fost luate de URSS drept despăgubire de război.

În oct. 1945, nava de pasageri Transilvania a transportat emigrați evrei la Haifa, Israel. În perioada 1962-1963, a fost reparată și modernizată în șantierul unde a fost construită. A fost scoasă din serviciu în anul 1975.

După patru ani de amânări, nava a fost adusă la Galați ca să fie reparată, dar în

Fig. 8 Ziua Marinei - 8 septembrie 1938

data de 9 sept. 1979, s-a răsturnat în Dunăre, din cauza scăderii nivelului apei și a unei administrări deficitare.

În anul 1983, s-a inițiat tăierea navei, care s-a finalizat în anul 2008.

Revista din septembrie 1938 prezintă și un interesant **itinerar de toamnă consacrat Deltei Dunării**.

Articolul este însoțit de o superbă hartă a Deltei, ca îndreptar turistic. Este pomenită Mănăstirea Cocos, întemeiată la 1832.

La 7 km de Niculițel, se află Schitul Sauna, fondat pe la 1880 de călugării veniți de la Mănăstirea

Celic-Dere .

În finalul revistei, sunt prezentate marcasele cu triunghiul roșu, linie orizontală albastră și linie verticală albastră pe lanțul Munților Ezer-Păpușa Muscel. Nu sunt

omise Taberele Străjerești de la munte

Fig 9 Biserica de lemn din Borșa

și mare.

Radu Moțoc

INVITAȚIE LA CHERMEZĂ

Dragi prieteni,

Pe această cale vrem să vă invităm la prima chermеза de vară, organizată de Comunitatea Românilor din Elveția, în data de **03.07.2021. Evenimentul va avea loc în curtea bisericii de lemn, Chemin du Bois-des-Arts 43-45, 1225 Chêne-Bourg.**

Datorită condițiilor sanitare actuale, deocamdată putem fi prezenți maximum 50 persoane în același timp.

După cum știți, toate **beneficiile acestei chermеза intră în contul Comunității iar banii sunt utilizați exclusiv pentru întreținerea Bisericii de lemn.**

Pentru a ne putea gospodări cât mai eficient și pentru ca putem primi un număr limitat de persoane **este foarte important să ne anunțați participarea din timp (până pe 25 iulie).**

Așteptăm confirmările dumneavoastră de participare prin email la adresa comitet@comrom.ch sau în mod direct către orice membru al comitetului.

Deși scopul acestui eveniment este de strângere de fonduri necesare întreținerii bisericii, considerăm că este o oportunitate foarte bună de a ne revedea și discuta între noi, după o perioadă atât de dificilă.

În funcție de evoluția situației sanitare vom încerca să organizăm și alte evenimente.

Vă mulțumim și vă așteptăm !

Cu respect,

Julian Gole, Președinte CRE